

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

sonrasız dönüş yalnızlığı

hayati baki

her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç
bir gece karanlık bastırırsa yalnızlık hariç
bir aşka boyun eğerse hüznün ölüm hariç
acının ve sevginin yurdu vurulursa çarmıha isyan hariç
her şey tükenir kardeşlerim yaşamak hariç

ey çılgılık ve ey söz ve ey direnci kalbimizin
ve ey saatlerin umutsuz vuruşu, sınırsız
bir ülkenin atlasını gözleriyle ısıltan oğul
ve kız. ve yine oğul oğul.. yine kız kızlar
yine de insana düşünceye emeğe inanan
yoksunluğun kimsesiz aklı hiçkimse

her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç

ISBN: 978-605-06860-6-7

9 786050 686067

20₺

nb-1

www.medakitap.com

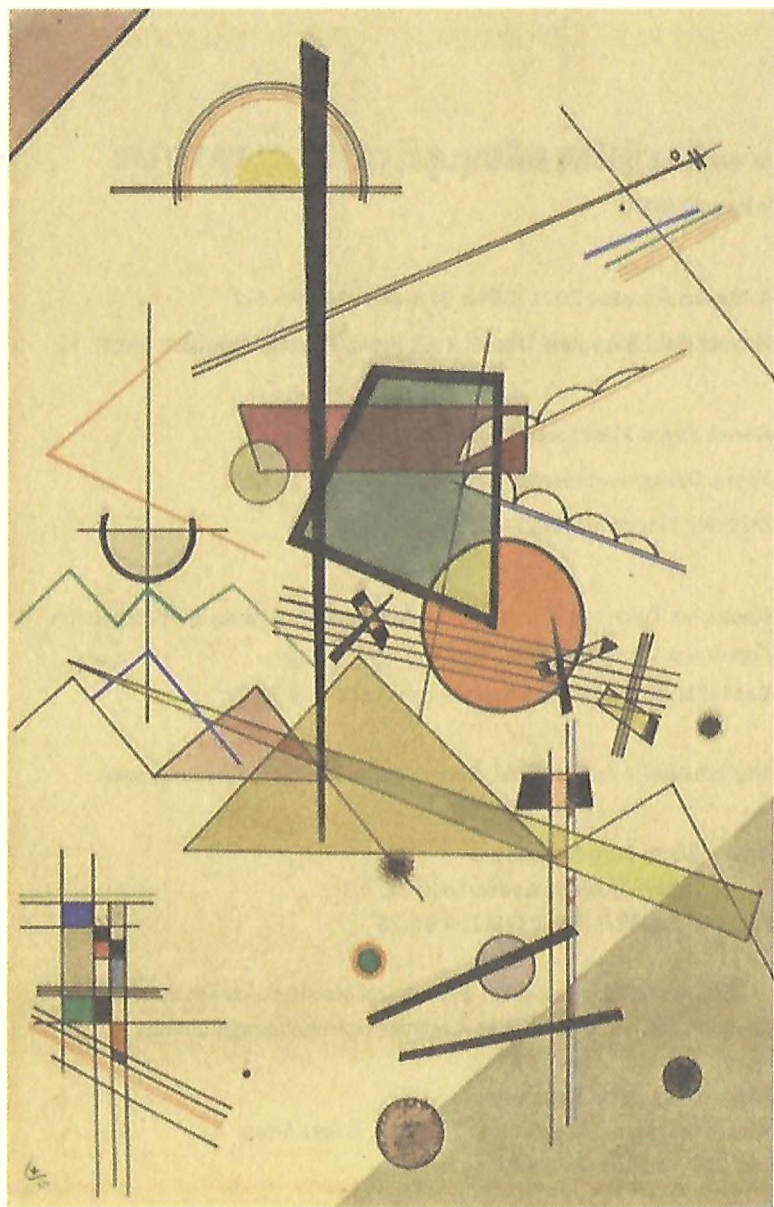

17 ağustos 1949'da tonya [trabzon]'da doğdu: ilk ve ortaöğrenimini tonya ve vakfıkebir'de tamamladı; istanbul üniversitesi hukuk fakültesi'nde okudu; askere alındı: sakıncalı piyade olarak yirmi ay denizli'de [kazasız belâsız] askerlik yaptı; gazete ve dergilerde çalıştı: ortadoğu, son havadis, ileri yavrutürk, yankı: düzeltmenlik, muhabirlik, redaktörlük, sayfa sekreterliği, köşeyazarlığı etti; kuzey deniz saha komutanlığı'nda memur; çevre müsteşarlığında memur ve uzman olarak görev yaptı; ankara üniversitesi dil ve tarih-coğrafya fakültesi'nde türk dili ve edebiyatı bölümü'nde türklükbilim, filoloji, pedagog diploması aldı; ankara üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde [siyasal bilgiler fakültesi, ziraat fakültesi, dil-tarih ve coğrafya fakültesi, sağlık eğitimi fakültesi, eczacılık fakültesi] okutman olarak türk dili dersleri verdi; çeşitli derneklere üye oldu [:atatürkçü düşünce derneği ankara; ve sinop add yönetim kurulu; çağdaş yaşamı destekleme derneği sinop şubesi onur üyesi, edebiyatçılar derneği genel sekreterliği, dil derneği, türkiye yazarlar sendikası, trabzon vakfı, trabzon kültür ve dayanışma derneği, sinop çevre dostları derneği, sinop nkp: hâlen bu derneklere üyeliği devam ediyor.]; çeşitli dergilerde [: promete, izlek, su, ankara sanat rehberi, sesimiz, bireylikler, kavram ve karmaşa, kum, tan, türk dili, şiir saati, edebiyat ve eleştiri, oluşum, lodos, deliler teknesi, töre, şiir-lik, öncüler, biçem, yeni biçem, son yeni biçem, akatalpa, ileri yavrutürk, tonya kalandar, tonya serenderi, kıyı, mor taka, yaratım, yasakmeyve, edebiyatta üç nokta, bozkurt, sinope, sarmalçevrim, eliz edebiyat, eşik, körfez edebiyat, şiir odası, sincan istasyonu, değirmen, kül, külöykü, ötüken, kurşun kalem, kalanlar, esinti, pegasus, tonyahaber, varlık, devlet, doğu-batı, kurgan, papirüs, sözcükler [ankara], hayâl, imece, genç arkadaş, türk edebiyatı, şiir ülkesi, hece, ölçü,...] şiirleri, denemeleri, eleştirileri, öyküleri, konuşmaları, eleştirel-denemeleri yayımlandı/yayımlanıyor; yapıtları arasında: sonsuz dönüş yalnızlığı [şiir, 1992]; usulca ve yeğnik [şiir, 1996]; harfler kitabı [şiir, 2004]; patetik senfoni [şiir, 2020]; tanzimat edebiyatında roman ve insan [inceleme, 1993]; şiirin kesik damarları-1 [araştırma, 1994, 2021, intihar eden şairler kitabı]—şiirin kesik damarları-2 [araştırma, 1994, 2021, öldürülen şairler kitabı]; şair ve otorite-şiir ve yanılısama [1994, 2008, eleştirel deneme]; şair ve hakikat: şairin zihin temrinleri [deneme, 2015]; bursa'da edebiyat edebiyatta bursa [editör, 1997] mevcut; katkıda bulunduğu yapıtlar arasında da "her pazartesi: edebiyat konuşmaları", röportaj; "kıyısına sığınan deniz: azer yaran, anı, 2017; "türk ve dünya edebiyatında aşka dair: aşk hakkında düşünceler"; "karadeniz kitabı: yağmurlar ülkesinde çocuk olmak"; "çocukluğuma mektuplar"; "şairime mektuplar"; "cumhuriyet dönemi türk edebiyatı", 1998; vb sayılabilir. hayati baki, "tembellik hakkı'nı savunuyor; "ölümün büyük bir haksızlık olduğuna inanıyor; "keşke ağaç olsaydım, diyor; "kronik bir umutsuz"; hayvanları çok seviyor: kedileri [su, toprak, yağmur, deniz, bulut, güneş, yağmurecik,

bulut uk, bulutcan, denizcan, yağmurcan, bilgican, zeytin], köpekleri [garip, orpheus, zeliş, oğulcan, sarıkız, kurtcan, karakız1, karakız2, pamuk] var; k ktengriye iman ediyor; evli, sinop ve trabzon'da köyde oturuyor; ağıaç dikeyor; bahçe suluyor; doğı, en büyük sığınağı, inanağı, barınağı; avrupa'ya gezileri var: avusturya [viyana, salzburg]; almanya [berlin, dresden, baden-baden, leipzig]; Çekya [praha, kumulov, bohemya, karlovy vary, terezin]; fransa [nice, marsilya]; macaristan [budapeşte, szeged, estergon, tuna nehri] slovakya [bratislava]; kktc [lefkoşa, girne, güzelyurt, gazimağusa, lefke].

*hayati baki, kedisi **yağmureuk** ile...*

kandinsky

SONRASIZ DÖNÜŞ YALNIZLIĞI

- Hayati BAKİ

2. Baskı: Ağustos 2021 ISBN: 978-605-06860-6-7

Hayati Baki Kitapları Dizisi: I (1. Baskı; Promete Yayınları, 1992)

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Hikmet EREN

Yayın Danışmanı: Serdar AYDIN Editör: İlker ÜLGEN

Düzelti: Necati NESİMİ

Kapak ve Tasarım: AHE, İç Resimler: Joan Miró, Wassily Wassilyevich Kandinsky, Georges Braque

Baskı Hazırlık: Karizma Reklam Tel: 0.312 418 20 92

Bilal KOLBÜKEN, Ferit SÜRMEİ, Niyazi KARABEY ve TAYFA'nın katkılarıyla...

Baskı: Bizim Büro Matbaacılık

Büyük Sanayi Sitesi, 1. Cadde Sedef Sk. 6/1

İskitler/ANKARA Tel: 0312-229 99 28

© Tüm yayın hakları saklıdır. Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa, fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz.

MedaKitap Alba Yayınları

Alaattin Başaran, Ayvalı Mah. 215. Sok. Kalem Sitesi

No: 2/5 Keçiören/ANKARA

Sertifika No: 40268

www.medakitap.com

sonrasız dönüş yalnızlığı

hayati baki

braque

“sonrasız dönüş yalnızlığı” sevinci içün yeniden sevinç yinele[n]mesi

hayati baki

“sevinç”, yaşla ilintili değildir; her yaşın kendine özgü sevinç edimleri, sevinçleme göstergeleri vardır: özellikle, “çocuklara özgüdür, sevinç” düşüncesi egemendir, orta yaş ve sonrası insanlar için: çokça da anne baba olmuşlar için, bu vargı, kesinkes doğrudur; bu algı pek değişmez! peki, yaşlanma iz sürümünde durum nedir?: marangozun sevinci; annenin sevinci; pilotun sevinci; balıkçının sevinci; çığ altından kurtulan kişinin sevinci; köpeği kedisi iyileşen kimsenin sevinci; “godot’yu beklerken” kendini bulan birinin sevinci; herhangi birine yardım edenin sevinci;... sevinçlerin sevinci! pekâlâ, şairin sevinç tezahürü nasıldır? ilk şiir kitabı yayımlandığında, şair, nasıl sevinir? sevinir mi? sevinmez mi? böylesi anlamsız soruları sorar mı kendine, şair? kendini, sevinirken yakalar mı şair? sevinç hâlinde kendini yakalayan şair, ne yapar bu durumda?!

şair de sevinir!: ilk kitabı yayımlanmıştır; ilk çocuğu olmuştur, sanki! ilk kitapla ilk çocuk, böylesi bir sevinçle birleştirir mi şairi? kitap, bir nesnedir de, ya çocuk? olur mu öyle şey?: çocuk, nasıl nesneleşir?; nesneleştirilerek kitapla bir tutulabilir mi? ya, şairin ilk kitabı nesne olmaktan çıkarılarak capcânlı bir özneye dönüşebilir, dönüştürülebilir mi? hayır ya da evet! değişen herhangi şey yok, yoktur! sevinç, sevinçtir: çocuk, çocuk: kitap, kitaptır: yaşama sevinciyle, yaşama hakkının çakıştığı; yaşama hakkıyla, yaşama sevincinin kendi yatağında akan nehrin: suyunu, balığını, kumunu, ayak izlerini, aşkla birleşen bileşenini, deltayla denizde çoğaltan kardeşliğini, yaşamı, yaşam kılan oksijenini ilk kitap ilk çocuk sevinciyle çoğaltan kardeşleşmeye merhabadır, bu: bu sevinci

yaşadım ben!: “sonrasız dönüş yalnızlığı”nın sevincine merhaba, dedim!

ilk şiirim yayımlandığında [temmuz 1969] yaşadığım sevinci, ilk kitabım yayımlandığında [aralık 1992] yeniden yaşadım: aradaki zaman kırk üç yıl dolayındadır: ilk şiirimi, döner dolaşır okurdum: ilk kitabımı da döner dolaşır okur oldum! 20 yaşında genç bir delikanlının sevincini kırk üç yaşında orta yaşlara uzanırken yaşamak: tuhaf; garip; sarsıcı; ürpertici; şaşırtıcı; sevindirici elbette. ilk şiir kitabım: “*sonrasız dönüş yalnızlığı*”nın sevincini ankara’da yüksel caddesi’nde ve konur sokağı’nda dostlarımla yaşadım: kitap yayımlama, şiir kitabı yayımlama, hiç böyle bir niyetim yokken, birden oluşuverdi: sevgili dostum **cem savran**’ın önerisiyle şiir kitabı sahibi olmuştum: cem, *promete* yayınlarının ve *promete dergisinin* sahibi ve yöneticisiydi. cem’in önerisi ve isteğini kabul etmiştim: içimdeki **nietzsche** felsefesi ile **tarkovskiy** sineması anlayışını [özellikle, kurban filmindeki felsefeyi] sonrası dönüşü; yaşamın yinelenmesini; o değişmez “*bengi dönüşü*” içselleştirip şiir kitabımın adını nüfusa kaydettim: “*sonrasız dönüş yalnızlığı*”.

sonrası dönüş yalnızlığı, beni **joan miró** ile de tanıştırmış oldu: miro’nun bir resmini kitap kapağına yerleştirdik: daha da sevincim arttı, böylece: ilk kitabımla sözcükleri; resmi; sinemayı; felsefeyi: kendimi, nietzsche’yi, tarkovskiy’yi; miro’yu *kardeşleşme* yoluyla yan yana getirip sevincimizi paylaştık! hayat, bir “sonrası dönüş yalnızlığı”ydı benim için ve dostlarım için: bu, sonrası zlık ve sevinç devam ediyor, hâlâ!...

yeniden, ikinci baskı için, biricik dostlarıma teşekkür ediyorum: **ali hikmet eren’e**, **bilal kolbükten’e**, **serdar aydın’a**, **özer aykut’a**,... kışkırtıcı “ajitasyonlar”ı için teslim oluyorum! sonrası dönüş yalnızlığı’nın ikinci baskısının yapılmasını âdeta dayattıklarından bu genç dostlarım sağ olsunlar var olsunlar!

dostlukla, kardeşlikle, şiirle: “sonrası dönüş yalnızlığı” ile!...

hayati baki, 19 haziran 2021

anneme ve evdeşime

zamanın sisinde

“işte böyle; kendime hayatımı anlatıyorum.”

nietzsche, ecce homo

yorgun sarkaç

I.

unutuşla öpüşün sarkacında
yüzüyle söndürüyor geceyi
gözlerini izliyor eski bir insin gölgesi
belleğinde yorgun sözcüklerin ağırlığı

göğü üşüyor ölümlerle
ellerinde külrengi güzün kokusu
zamanın sesini düğümlüyor
çiçeksiz bir denizin köpüğünde

küsüyor küçük pencere
rüzgârsız ağaçtaki kuşkulu kuşa

2.

perçemli çocukluğumdur uzaktan bakarım
bir ısıklık vaktidir pencerede.-- ıssızlıktır
ateşten korkan yüzüm suda boğulan sesim
çok eski resimlerdeki gibi yorgun

güneşler boyardım zamanın rengiyle
ve çiçek tozlarıyla ve toprakla.--
hurufatını silerdim tarihin ve hüznün
gülüşün üşüyen göğünde

mesellerden korkardım: babamdan, ölü evlerinden.--

3.

kendine sus seslen kendine
bir evde, içinde yıldızlar olan.--
çünkü gün olur gül solar
yüreğinde küçük sevinçlerle

gecesin sen: sessizlik ve yalnızlıksın
orada, zamanın sisinde. bir kuş
senden uçar gider konar gölgene
kafes olur aynadaki ışığa

bir hışırtı bir ürperti bir tını
sessiz sessiz teyellenmiş ölümle. bir uyku.--
kıyısında çağırışı tükenir denizlerin

ve yokturlar ve vardılar uçurumlar.--

başka bir deniz

yaşam yaşlı bir denizdir, alnında
sonsuzluğun ve ölümün resmi: sarkacı
belki de güneşidir çocukluğun
unuttum,

unuttum, bir belleksiz ağaçtı zaman
sesi rüzgâra kuşlara göğe alışık.
inşansız bir balkonu, baktığım
sözcükleri soyunuk bir konuşma,

çok eski bir söz, bir çığlık, boşluk.--
camları yoklayan umarsız yağmurdur,
usla düşü öpüştüren uykuda: parçalanmış
sudur, boğuldum,

ah, sesin resmini yapmakla cezalı çocuk,
kendiyi suskun ve yorgun deniz.-- yarın
günlerden korkudur, sorgudur: kim bilir
belki de umuttur, unutma,

yaşam yaşlı bir denizdir, alnında başka bir deniz.--

bulantı

imdi tanrı'ya bağılı değilim: güneşim
aydınlık ve mavidir. eylemli bir çocuktur
içimdeki özgür kuşluk vakti,
dirimli aklın çağı, burada,

karanlığın kirlili sesindedir çoğalan korku.
sorgu sorguya ulanınca ölünür elbet: cellat
orada, bilincin eksildiği yerdedir,
kutsanınca büyük yalan,

evlerin belleğinde bulanır hüznün resimleri.
böğürtlenli bir patikada yol alır yeniden
sevinç. bir böcek aşkı kardeş kılar
kendine şaşırır şaşkınlıkta,

kuş kanadında gezinir acı: dışarda
çocuksu bir öğrenmedir güzelliğin tadı.
doğadır başkaldırır imdi
çürüyen ölümün ormanında,

artık büyümelisin ey özgürlük.--

susar hüznölere göçersiniz

susar hüznölere göçersiniz, birazdan
zamansız bir kuş konar yüreğimize.
usulca teninize dokunur birdenbire
adı barış olan küçücük bir sevinç.

ıssızsınız kendinizle, sığağınız soğur.
kaldırırna düşmüş kitaplar gibisiniz: bir düş
hangi çocuğun uykusundaysa, oradasınız
gri zamanların ışığında.

aradığınız olur öptüğünüz ılıkılığı. duygu
bilincin içinde erir, dalgalanır sisleri yüzünüzün.
bellek unuttur basit şeylerin ağırlığını
bir ipek parçasında gülüşünüz kalır.

yine de kucaklamalısınız yaşamı, sussanız da
bir flüt sesinde küçücük bir sevinçle.
duvardadır, içinizde aynanın serin aydınlığı,
bir patikadır, bir çocuk: alınınızda.

susar hüznülere göçersiniz, birazdan.--

yanılsama

sunduğum ateşi bilmedi balkıyan su ölü beden
kuşları nereye gider nereye bakar gökyüzü
imdi hangi yalnızlıktadır yüzüm
ağzım hangi öpüşü anımsar
neden kırılır ışığım
aynam arar gölgesini

ey güneşin gözlerindeki çocuk, ey umut
kış geldi üşüdüm. üşüdü şiirin kanı
üşüdü sözcüklerin elleri yaşamın anlamı
baktım baktım bakamadım gördünüz işte,
kördünüz sessizlikte. biz ey çocuk
bir avuç karanfildik gecede

ey yanılısama: acemiliğimin yanlış kardeşi:
ışığı emen kuyu, gerçeğin öteki yüzü ve eylül.
unutup unutup alıştığımız ölüm: ey yanılısama
bir aşiret gibi içimizde
küllenen

ateş. kül ve öfkeden damıtılmıştır,
gül ve hüzne dokunmuştur çeliğin sesi.
yine de sunduğum ateşi bilemedi balkıyan su ölü beden
kuşlar gitti, gökyüzü kör, ayna gölgesiz
ağzım öpüşsüz kaldı

kül gül değil bilmedim, bilemedim.--

kendine susmak

1.

kaygılı, küçük ve sanki ağlayacak
akşama kalan zaman. güzelliğı
kuşkuyla öpüştürdü de
suya değdirdi de sesini
aynaya baktı da
çıplak,

ama, bilmiyor her ölüm kendine kalır.

2.

imdi yeğniklik ve sonsuzluk vaktidir
saatlerin zamansız yüreği. sanki bitecek
dokununca belirsiz uzaklık
sesler kuşlanacak
güller güllenecek
tırışı uzamış ilkyaz,

ama, bilmiyor gidenler gidecek.

3.

kendine susmak olur
birinin cesedi,

sorsan, konuştu konuşacak.

eskiyen güneş

hadi, eskiyen güneşi konuşalım
eprimiş bir kapının aralığından
sen gözlerini sustur
ben ellerini kadınsız bir evin

hadi, eskiyen güneşi konuşalım
ateşin soğuyan terini
incecik kıpırtıyı
gecenin yitik tınısını
siyah bir kahkahada boğulan.
sonra, akşamüstlerini
kırık bir şarkıda

hadi, eskiyen güneşi konuşalım
sonsuz bir boşluğun gölgesinde.
sen gözlerini çoğalt
nehirlere
ben ellerini kadınsız bir evin

sonsuz erinç

gün gelir erinç de ölür
artık sular da unuttur ıssızlığını
bir zakkumun hüznünde
ağulanır martıların uçuşu

gün gelir erinç de ölür
bırakır kendini en eski ölü
imdi gri zamanlardır
yalnızlaşır: çürürüz

gün gelir erinç de ölür
tükenir ışığı gülün ve sevincin
ateşle ve cennetle: aldatılırız
bir mesele ulanır başka bir masal
biriktirir yorgunluğunu aşkların bittiği yerde
tedirginliği alıcı kuşun

gün gelir erinç de ölür

küçük mavi ışık

yorgun bir gül düşer bilincime
bunalır dilimin ince sevinci
düşer sarnıçlara
susar

acıya dayanır küçük mavi ışık
bulur gölgesini siyah umutta
umarsız direnciyle hep oyalanır
gizli düşüncelerin kandilinde
sığınır sözcüklerin sesine
bulanır buhurdanı
çocuk yakımların

bilirim/bilirsiniz eskir gülüşümüz
eskir bakışlarımız ellerimiz
zamana düşer zamanla yorgun güller
işte onlar: küçük mavi ışık

suskunluklar.--

kuşların ölümü

küflü kuyular emziren günlerden geçtim
su karardı suçlanan şafağın gülgûn hüznüyle
gözleri bağlı kuşlarla ölümü gördüm
karangu bir dehlizin çığlıklarında

zaman geçiyor. işte bir kuşun ölümü, ölüyor
ağır bir bakışın kırıklığında dalgın mı dalgın
tırşe suyun ağzında yitik kum tanesi
gibi. belki bir çocuk bir kuş bir ağaç
orada sarıyor acılı yüzünü

kuşlar. işte onlar ki giden uzaklara
bırakıp karanlığın gözlerinde güneşi
kardeşlik şarkılarını küçük mavi ışıklarda
yılğın bir gün inerken

kinik ölümlere

mülteci

her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç
bir gece karanlık bastırırsa yalnızlık hariç
bir aşka boyun eğerse hüznün ölüm hariç
acının ve sevginin yurdu vurulursa çarmıha isyan hariç
her şey tükenir kardeşlerim yaşamak hariç

ey çığlık ve ey söz ve ey direnci kalbimizin
ve ey saatlerin umutsuz vuruşu, sınırsız
bir ülkenin atlasını gözleriyle ısıltan oğul
ve kız. ve yine oğul oğul.. yine kız kızlar
yine de insana düşünceye emeğe inanan
yoksunluğun kimsesiz aklı hiçkimse

her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç

bir gece karanlık yığılırsa yalnızlık hariç.--
yakılan ve yakılacak olan kitaplarla
ve hayatı tanımadan ölen çocuklarla
ve orada beynimin cinayetler tasarladığı orada
evet, orada her şey tükenir çoğalır isyanı yüreğimin

ey su. ey yoksunluğun izleri.. ve ey cibrilin cinneti
sözcüklerin ağır işçisi ey şair. yakan ve yakılan
ey ins. ve ey körün ve sağırın elçisi topal karınca
bilge zaman

her şey tükenir acının ve sevginin yurdunda hüznün hariç

bir aşka boyun eğerse hüznün ölüm hariç.--
durur kendini sorgulamak için güneşin karanlık yüzü
durur ve alışır gölgesindeki acının rengine
basit bir şarkıya akar anlayabilen bir kadının yüreği
tükenmez kefareti ödenmiş kandil ışığı
orada aynayı düşünür iki kör yalnızlık

ey öğrenmek için doğan çocuk. ve ey kuş
yaralı bir günün acılı tanığı. ve sen ey cinnet
ey şizofren bakışların fotoğrafçısı göz

her şey tükenir bir kaçışın başladığı yerde söz hariç

siyah bir güneş

“yaşamla işimi bitirdim; imdi
ölümle aynı çizgi üstündeyim.”

albert camus, doğrular

litost desaparecidos

I. eksilme

her şeyi tükettik. kıyıcığında hiçbir şeyin.--
üşüyor hüznün ölümcüğü: bir sözcükle
ayıışığı kararıyor
bulanıyor su.

imdi hayat insansız bir duvarla bakışıyor
susuyor gözlerin öteki sevinci,

yanlışla: açıklanıyor küldeki umarsız yüz
bilmeden.-- hangi deliliğin
izleğinde duruyor bilinç; öfke
ve ateşle sınırsız
başlangıcın ötesinde
ve çırılçıplak,

ve genç, yirmisinde.--
gencecik taze bir sesle yılgın,

ve masum ölümcüğümüz.--

2. ayna

zamanı sakladık eski bir aynada
ya da sakladık aynayı yeni zamanlarda
astık:

oğul

lar

ı

n

giy..si..le..ri..ni,

kardeş duvarların sessizliğine

kaçtık ve saklandık böylece:
eksildik kendimiz kendimize.

3. siyah ömürlü bir gülücükte

kırlardan gelincikler topladık yine de
ucuz kahramanlık da olsa ölümcüğümüz
zor olanı denedik.

sustuk,
kısıtıldık,
k../ırı/..?/l../dı
k,
siyah ömürlü bir gülücükte

siyah ömürlü bir gülücükte
çocukluğumuzun atları kişnerdi
yüreğine alırdı güneşi annelerimiz
geceyi beklerdi babalarımız
sonra, ışık: daha çok umutla
sevişir, öpüşürdü siyah ölü bir gülde

az biraz bir umuda yaslanır idik
belki de gecenin kardeşi uzun bir masala
ninelerimiz: bitmeyen bir meseldi, ah

yorulur düşerdik kuşlarca

4. yitik uçurtmalar

atları suvardık uçurtmalar uçurduk
suşsuz çocukluğumuz ulandı yorgun gençliklere
sonra, yitik yaşamlar yaşamlara kaldı yüreklerimiz
güllere benzedik karanfillere

yabansı çıgıllara dönüştü tanıdık sesler
denizler çekildi kurudu güzel sevinçler
böylelikle savrulduk kara ateşlere
güllere benzedik soğuyan küllere

hüznü çağırdı toprak bilinci emdi su
en ummadık mevsimde gitti gider kuşlarımız
kaçmak yaralı umut yaralı türküler yaralı
güllere benzedik suskun sözcüklere

gecenin aynasında: 'sığındı' yitik uçurtmalar
bildik bir seste kırıldı tanıdık bir ses
çoğun bir sevgiliyi anımsarcasına buruk, ezgin
güllere benzedik gülcelere

konusurken susmanın şaşkın ritmiyle.--

5. acının gölgesinde

ağaç ölür su eksilir ses yitirir tınısını
göz körelir dil paslanır bellek kusar ağısını
güneş gider ay bulanır acı bulur gölgesini

acı bulur gölgesini güze düşer gençliğimiz

kent kararır ins yorulur gül sararır soluğunu
söz bölünür aşk kırılır sevda bilir ölümünü
ölüm gelir yaşam susar acı öper acısını

acı öper gölgesini göze düşer gençliğimiz

kuş şaşırır kin öldürür çocuk bilir ışığını
öz özlenir sürgün vurur tohum çatlar umudunu
gece gider gündüz gelir acı yunar sızısını

acı yunar gölgesini güle düşer gençliğimiz

siyah şiirler

I. katran

bir türküye yaslanırken ilkyaz ve çocuklar
karanfildir düşer sokaklara
vurur ayak izlerimize
karanlığın gözleri

kaçak bir sesle vurulur kapımız
sonra, adımız çağrılır karşı kıyılardan
ve yıldızsız gecede
kurtlar köpekler
ulurlar

ardından yorgun argın şarkılarda
sular kuşlar çocuklar
sonra, katranla boğulur
ışık ve umut

2. deliren

yaşamdır kabarıyor kalbinde
aşk ve dikenle ortaklaşa
arasında hüznün ve sevincin

içerde şiir ve zencefil düşünüyor
acıyı, mevsimleri unutmuş biri
ve toulouse-lautrec'le yatmamış kadınları

alnında eylül'den kalan hüznle
bölünmüş bir şimdikizaman:
avcısı kendine hasım

kendisi avına hısım gençlikle

3. kalıt

ıssız suda bıraktım gözlerimi
bir evin acılı kapısında
eşikte büyüyen çocukluğumun
gözel hüznünde

hep böğürtlenlerle kanayan yüzümdeki tedirgin ışıık
tarih denli kötü bir babayı anımsatır
coğrafyasız kıyıda hurufatı sessizlikle akran
iyi bir ağıtçı ve öğretmen olan annemin dizinde
uykuya ve masallara girmedi
ölümün gözleri
bakışı korku
izleği şahmeran

4. yadsıma

ıssız bir suda bıraktım gözlerimi
imdi, karanlık bir kuyuda
siyah bir güneşim

eski sevgilimle denize karşı
artık dehlizlerde saklanan
kırık bir kavalda
yanık bir sesim

biraz nekrasov'dum biraz lermontov
biraz marseault biraz josef k.
az biraz bizden biri: suad
sonra, hiç ışımamış mağaralarda
yaralı şiirim sessiz noktürn

yorgun sevgiyim

5. litost

ki beni acıya ve yalnızlığa sardılar
aşka sürgün kıldım yüreğim dilimlendi
güzün tanığı oldu
hazan karanlıklar
ve ateş

ki beni ölümlere taşıdı tirşe sular
yorgun kızlar ve soyunuk yazlar
aydı gözlerimi bulayan köpeklerdi uluyan ölümüne
karartma günleriydi yorulan kırlangıç uçuşlarında

artık karacıl gecelerdir tehlikeli bir aşkı haber verir

6. küf

sonunda aşk da küflendi
ay kırıldı
su karardı

sonunda zencefil de küflendi
fesleğen akşamlandı
hüzün öldü
gün öldü

sonunda söz de küflendi
dil paslandı
ağulandı
gönül
gül

sonunda küf de.--

7. karangu

işte her şey sustu
basit şeyler de unuttu kendini
karanfilin ve aşkın kokusu
bir kadavranın yalnızlığı
bir kitap açık kalmış: kapı
ninenim masallardaki
çocukluğu
gençliği

işte her şey sustu
umutsuzluk da/
ki ölümü erteleyen şeydi şiirlerde
ki yaşam acıyla da olsa var idi
gözellenen/
kıyılmış gençliğin alnında avucunda

işte her şey sustu
bir dehlizi gölgesiyle bölüşen
şiir de.--

8. zen

1.

hayır, deniz değil o
ekşiyen tırşe su bile

hayır, kirli su bile değil
ki kirli su kavuşunca uzun ve derin suya
unutur, larvalarını çürümüş rahminde

2.

rüzgâra aldanır sesim
gözlerim ateşe ve çöle alışıır
yumuşak bir kaktüse buruşur nefsim
bir cin ölüsü gibi tenime yapışıır
sesim gözlerim nefesim

imdi, kancık bir haspanın peşindeyim

3.

imdi, mevsim eylöldür, yüreğim siyah güldür
sessiz yürümeli sokaklarda, eyvah
ve yangın: heine ezberleyin çocuklar
çün'gülünölümüdür mevsimlereylöldür

sanki baudelaire edepsiz nietzsche delidir.

9. boşlukta

elbette tanıyacağım bu şehrin sokaklarını
otobüsleri çocuk bahçelerini ihtiyar parkları
ortak bir adı olan her sözü her edimi eylemi
gökyüzünü yağmuru sigara içilen mekânları
“yaşadım; çünkü, varız!” diyebilmek’çün
zamana vakte aynalara ıslıl ıslıl renklere

zamana aynalara kalacak vakit ıslıl ıslıl sessizlik

sınırların dışında

1. dışarda bırakıldım herkesin içinde

zamanın karanlık kadranına düştü ayaklarım
yamyassı dehlizlerin akrepleri
ağuladı beynimin ışığını

sonra, silindi belleğin güzelliği
yorgun günlere kaldım
siyah hüznümlere

çoğalan sesimi aldı korkunç unutuşlar

2. göğsüme yaslanıp da ağlama

göğsüme yaslanıp da ağlama
üşüyebilir yüreğindeki incecik kıpırtı
şaşar şaşırır oğlumun çocuk sevinci

göğsüme yaslanıp da ağlama
çok geç öğrenilmiş bir sevdadır ayrılık
incinir kıyıların uzak bakışları

göğsüme yaslanıp da ağlama
sevmeyi denemeye dayat yüreğini
ışısın umudun karanfilleri

göğsüme yaslanıp da sakın ağlama

3. ağlayan çocuklar denli eskiyim

ben ardımda çoğul sesler bıraktım
günlere sığmayan aşklar bıraktım
hüzünler bıraktım güneşler sonra yürüyüşler
ölümler çaldı ellerimi:

ellerini bıraktım

ben ardımda hiçkimseler susmalar bıraktım

ben ardımda ne ilkyazlar çok eylüller bıraktım
sözlere sığmayan sözler bıraktım
kitaplarla çoğalan bazarovlar kaliayev sonra jaralar
adamlar geldi kapıma:

eşkâlimi bıraktım

ben ardımda uçurtmalar gençlikler bıraktım

ne ilkyazlar çok eylüller bıraktım

4. bir resimdir anlatır karanlığı ışığa

içerde.—sınırların dışında

içerde.—fesleğen kokusunda

içerde.—kediler göz kırıyor

içerde.—oy oy evin dağları

içerde.—kitaplar okunmayı bekliyor

içerde.—çocuk ağlıyor gelen zamana

içerde.—toz toz üstünde tozlanıyor

içerde.—içinde içrek içlikler

içerde.—anlat karanlığı ışığa

çürüyen

I. ey yeryüzü çürüyen

küs sözler üretilir
küskün şiirlere dönüşür eylem
yaşama adanmış bütün bağlanmalar
bir gizil-yazıdır: gizli giz
resmî bir tarihçinin şehvetidir
giyotin
çarmıh
darağaçları
bismihû

küf ve ağuyla yıpranan çalınmış yüzümüz
düşer sarnıçlara susuz kuyulara
kurtulmaz sesimiz kendi kimsesinden

yeryüzü çok güzel ve çılgın bir akreptir: ateş

2. ey gökyüzü çürüyen

ey deniz sığırırım sana
soğusun gözlerinde bıraktığım ölüm
ey kuş: çocuk
işte sana dayanamam
al sesimi ellerimi bırak
bitirilmiş bir yazıda yaz tükenmeden
gençliğin rüzigârı

ey su ey gökyüzü
ey sevgili bahar: boğulmuş
içimdeki ötelenmiş yansı
uzak kardeşlerimin sabahı ısıltan türküleri
direnen karanfil hüznü
sakla beni

sakla beni şerrinden görklü kelâmların

işte yorgun bir acının siyah hüznü

I.

yeni düşünceler biriktir de gel
küflü kuyulardan al acıları
sesin yalazında yüzünü dene

artık, sen de gir ey ılık
her eylül akşamı kırık bir suya
bırak gölgesini yürüyüşlerin

2.

adı olmayan bir ağaçta yarası var aşkın hâllerinin
emzir beni: dene. emzir beni ey zamanın annesi hüznün
bakarsın atlar kişner ay doğar açar çiçekleri çocukluğun
belki mor olmayan bir gülüşün gecesi olur

gelir yüzüme konuşur kuşkulu soruların kayıtsız sureti
öğrenir kendini başlangıcı olan sesin susan tınısında
sonra, bir kitabın bir yüzünde bir sözcükle öpüşür
sessiz bir çılgılığı böler ağlar uykusunda

3.

*uzun bir masal gibidir kadınlarımız
(hep/hiç) bitmeyen bir mesel anlatırlar*

işte gece. karanlık gözleriyle bir kadın
ve işte çocuk sorgusunu çiziyor avucuna:
hep böyle mi ishakkuşunun tarihi?:

öyleyse benim adım neden ishakkuşudur anne?..--

4.

sus ey acı. acının hüznü kuşu sus. sen de ey nar ağacı
artık ağlama. biz ki, mezamirle başladık hayatın alfabesine:
'reina' diyenle denilenin anlamını çözemedik: ölümün
harfleri oldu gözyaşlarımız: piç bir efsaneyi tarih yaptık
kısacık ömrümüze. biz ki, hep göçebe ve sürgün
ve yoksullukla besledik toprağı, dağları, göğü, denizleri.
ve gurbetle sınırlı sevdamız oldu; ve, mevsimlerin sonsuz
külü ateşimiz. insanın inandığı, inanmadığı bütün dinler
kalbimiz. tanrıları tanrılarımızdı bizim: öyleyse sus
ay acı. acının hüznü kuşu sus. sen de ey nar ağacı, artık
ağlama,

gökten

çok

yalan

düş-

tü,

inanma inanma inanma

5.

... gibi uluyor ululuyor köpeğim: zamanlardan.

6.

çocuğum.. bir hayli at koşturdum, suvardım: boğuldu
düşlerim. dizlerim yitirdi çocuk hevesini. bir şarkıydı
ay: kocaman bir ihtiyar, vay.--

çocuğum: naftalinli sandıklarda giysiler, bütün
annelerin ölü kızılgı: (burada, ölü çocuğun hüznü.)
dağılan saçlarını toplar, topluyor aynasında. gözlerinde
bütün ölü mevsimler ve çehresinde sarışın bir sevinç
var: uçar sonra, üşür sonra yüreğinde bir top gelincikle.

çocuğum: arka kapıdadır düş: düğüm: zaman,

I. labirent

katranla emzirilmiş gibi
hüzün, bir dönemeçte bunalır kadın ve atlarla
sonra, kısır bir ışıktaki kamaşan çiçekler
ya da hınçla savrulan közlerle
 (söylenmeyen söz/
 kin ve ölümle ödeşilir)

çamur, sisle kapanır defterler

2. Çöl

acıyla yazılmış gibi
her insin gizli tarihi
acıyla, umutla barınır en ıssız gecede
yaralıyken unutulmuş güz
savunmuştur kendini yine de

eşkıya urbalarını giyinmiş sabah
sınırlarını aşarken sular
göçebe şiirdir çatışır
kirli zamanlarda

elbette, şairlerdir günlerin yorgun tanığı

‘azâzil

I.

yolunu bekliyor cehennemin gayyadır kavruluyor
fahişe bir ten üzre eğiliyor yorgun
gecelelerin gözlerinden asî bir adamın
kırgın bakışları

yazdır geçiyor unutulmuş bir sevincin rüzigârı
eğiyor bölüşülen siyahî gölgesini ışığa
habis bir duvarın bitimsiz ağırları

büyük gün çölü içinde emiyor, emziriyor korsan
tarihin şehvetini göğsünde incirler büyüten kadınla
sonra, bir ceninin hayatı düşüyor lağımlara

2.

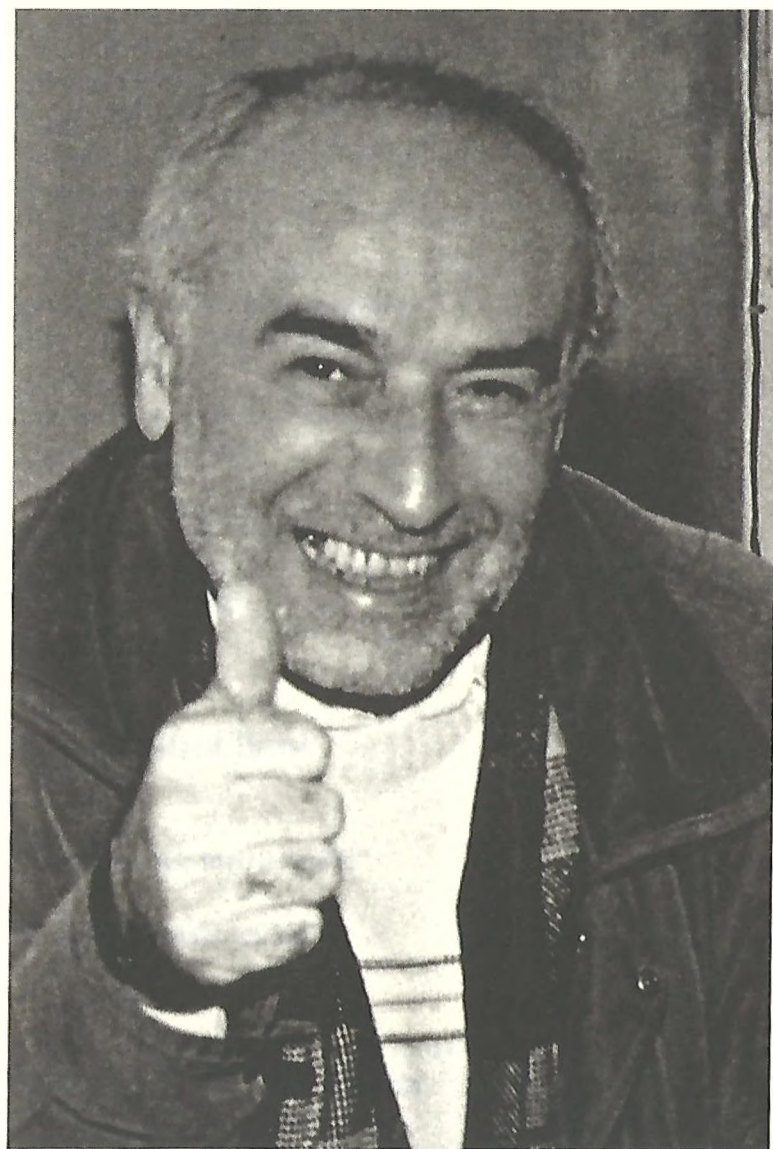
haydi, dönelim artık, geçiyor uçurumlar
dehlizleri uzun: org ve ayin çılgınlıkları baskın
henüz kan görmüş kızların neşesini
göçebe şairin hıncı

orada, bir sudur akıyor rahmine doğru derya deniz
sanki, bir ölü yıkayıcının elleridir uzanıyor iştahla
saçları meduza: dağılıyor, dağılıyor sarışın gülün ortasını

3.

işte ihanet etmeyen bir akşamüstü kaldı
baktım suçları omuzlarında bir leylâ geçiyor

leylâ geçiyor: leylâ değil leylâk leylâk geçiyor

imdi kırık bir yüz

“silme*k* istiyor yüzünü sanki.”

milan kundera, ölümsüzlük

“senin güzel yüzün, beni çağırıyor (...)
eğer, ona biri dokunacak olursa...”

carl orff, carmina burana

uzakta tren seslerinde

öyle uzun koşulardayım: yüreğim
karışır tren seslerine.
ötelere çağrılır bir sevda türküsü
ay bulur kendi suyunu
atlarıyla sevişir.

geceye karışır aşkın ulaşılmaz çehresi
dayanmak için daha bir acıya
daha çok aşka.
karanlık bulur kendi aynasını
gölgesiyle boğulmuş.

uzakta incelir ıssız bir şiir
bir ırmağın sesinde
ağaçta kuşta uzakta
unutulmuş.

imdi,
kırık bir yüz.--

ölümün ve aşkın işareti

yüzümü ötelerde bıraktım
bir dağ yamacında yanık bir seste
bir ırmakta yunup öyle bıraktım
kuşların içinde: dışarda

bir başka yüze taşındım bir başka ülkede
öğrendim yeni yüzümü yabancı yüzlerde
ardından resmini çizdim unutuşun
taşlara

 ağaçlara
 köpüğüne denizlerin
alıştım her ülkede her yüze

kimileyin konuştum yüzümle
soru sordum yanıtladım ağaran şafağı:
herhangi insanın yüzü gibi korkak ve cesur
acılarla kardeş yüzümle

ey yüzüm öğrencisi ve öğretmeni hayatın
ölümün ve aşkın işareti
karangu bir yazının; çünkü,
adı su olan sulardasın ey yüzüm

kuşların içinde. dışarda,

yüzüm: hüznü çalınmış

iyi bir tarih için sevgilim
yüzümü barındırdı eskil aşkın bağışlaması.
değişmenin vakti olan şafakta
geçti seçimsiz bir ömürle
hüznü çalınmış yüzüm,

tarihi ve doğayı doğrulayan her şey var yüzümde.
beni şaşırtan da bu bağıl çelişme işte: bulaşıcı
bir sözcük gibi: piç
ve ilençle yaşamın dilinde
kirlendi kirleniyor kentler,

herkesin tanığı bir yüz
kendi sürüleriyle konuşurken
kıyısız denizlere kaçıyor yüzüm:
ve toprağı bağı bağımlı inanan yurттаş
siliyor terini çamurunu ağıtlar yükleyerek
sonra, tarihi lânetliyor, diye bir genç:,
cellatlara sunuluyor gencecik boynu,

yüzümle konuşuyor yüzümle susuyorum
yüzümü parçalıyor: hüzünden çocuklar,

yüzüm yüzümü sorguluyor.--

yorgun sularda yüzüm

kötücül tarih çirkin tabiat bilgisi piç bir aşkla yoğrulдум
ateşlerle oynadım güller sundum küllerle boğulan kentlere
gözüm düştü gözlerine saçlarına sarıldım
ses ver bana çağır beni sevgili güzel çocuk

artık, yorgun sulardayım argın akşamlarda

güneşler biriktirdim üleşilmiş zamanın kıyısında
sesler çizdim bedizciyim sınırında yasak sözcüklerin
yüreğim düştü yüreğinin üstüne umarsız yüreklendim
ses ver bana çağır beni sevgili güzel çocuk

artık, yorgun sulardayım argın yüzlerde

kaçak öpüşün bıraktığı

eskidi yüzümde
bir kaçak öpüşün bıraktığı: ılık
bir fırtınadan ayrıldı koptu gitti
gececi bir kuşun kanat vuruşu

mutlanıyor gibi
acı, kanıyor kör bir bakıştan bakışından
kuyularda susadığım: yaralı karangu kuyu
bir sevincin deliren çiçeği

dokunma yüzüme eski 'azâzil
konuşamam seni ağuyla paslı bir dille
imdi, yorgun günler ile nesneler
birikiyor: densiz deniyyet gayyasında
artık uzak su
gibi sessiz dilsizim

uzun bir geziye çıkmalıyım: ya sabır!
eskiyen yüzümle yağmurlarla.
salt tek bir sözcükle: öpüşle
öpüşmeyle yüzünü çağıran

çoğalması her yüzün bir başka yüze

güneşin rahmine çekilirken akşamüstleri
yüzüm kırılıyor yüzünde.
ardından, insana sunulmuş bütün çiçekler yıpranıyor
yanlış bir tarihin alınlığında.

hiçbir şey anlatıyor kuyudan çıkarılmış karanlık
yaslanırken yüzüme yüzceğiniz.
göge yükselmiş bilici yalvacın hazin hüsnü
kendinden saklıyor yüz­süz çehresini.

aşka düşmeden önce hiç şiir okumamış çocuk
çağırıyor sevinçle utangaç bir suyu.
sonra, hep ağlayacağını bilmeden dönüyor yeniden
iyi yapılmamış ödevlerle umarsız çocukluğuna.

tutkuyla ve bilinci karıyor yüreğine
kendi fesleğenini büyüten kimse.
bir yüz ağzını çoğaltırken
hiç öpülmemiş bir ağızla esriyor çetrefil ışığına.

hiç öpülmemiş bir ağzın dudakları
utangaç bir suya dönüşüyor
her yüzün
öteki
yüzü.

yüzümde konaklamış sonra gitmiş uzaklara

I. gitmek

nereye değin gidebilir bir yüz,
kasırgalara sığınmış bir yüzle?
külü soğumuş közle,
gecede,

bırakır gider yüzüm
hüzün dolu bir suyu
hüzün yüklü bir suda(n),

kuşların yüzleri de bırakır gider.

2. duvarlar

taşlara kazındı uzun günlerin kederleri
parça parça parçalanmış sevinçleri çocukların.
insanla yitirilmiş şimdikizamanlar
iki yüzün öpüşmesinden belli
duvarlarda,

yorgun ânların çizgilerinde birikti umutlar
ân uzadı su bulandı ses boğuldu.
gözleri kısıldı sevişmekten gecenin aşkı
çürüyen kapıların eşiğinde,

ve tarih ateşle yazıldı insanın yüzüne.

3. k s

ararken kendini küskün   ekler
salkıms   t gölgeler s zer nehirleri.
a klardan hiç ya anmamı  bir a k
mor bir a rıda tutuklanır.

bakarken karşı kıyıları
d  er bir yüz bir yüzün başka yüzüne.
sanki yabansı bir mevsimdir
k slenir kendi k s ne,

i te böylece k slere kaldık,

4. şarkı söylerken

kimsenin beklemediği tirşe sulardan
çoğalır şafakçıl bir fecrin çocukları.
şarkılar söylerken yüzümüz
anlaşılmaz bir sorguyla kırılırız,

kuşatılmış zamandır pervazı yaslı pencerede
kuşlardan serçedir masum kardeşimiz.
bilinen öyküdür:

yüzümde konaklamış yanmış sonra gitmiş uzaklara.--

“Yeryüzünün en tehlikeli; ama,
sevimli şairi: nihilist çünkü.”

Adnan Azar

şükrü erbaş.,

“yüzüyle susup yüzüyle konuşan şair”,

izlek dergisi, şubat 1994, sayı: 5, ss. 20-1

tuğrul asi balkar.,

“şiiirin yorulmayan sarkacı ya da sonrasız dönüş yalnızlığı”,

kıyı dergisi, sayı: 89, ağustos 1993, s. 31.

kaan turhan.,

“erdemın şahikasındaki şair: hayati baki”,

sincan istasyonu dergisi, sayı: 7, mart 2008,

[sincan istasyonu eki: *fidayda*, s.4].

cihan oğuz.,

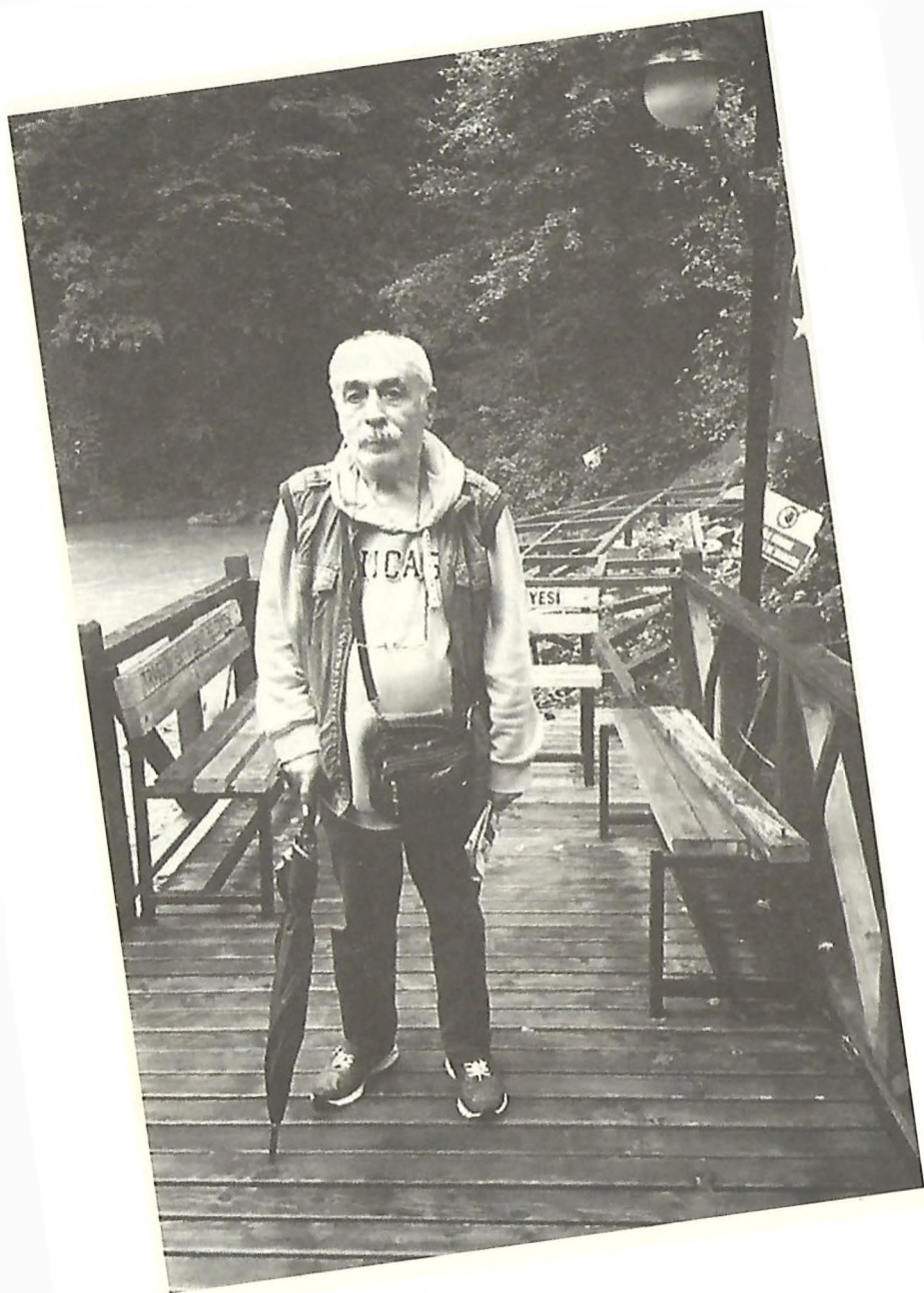
“umutsuzluk yorgunu: hayati baki”,

promete dergisi, sayı: 17-18, ocak-şubat '94, s. 57-9.

hilmi haşal.,

“Zamanın Sisi—Ölümün Sesi”,

Yeni Biçem, Sayı:1, Mayıs 1993, ss.21-2.

yüzüyle susup yüzüyle konuşan bir şair

şükrü erbaş

Hemen hemen tüm şairler için ilk kitap kaçınılmaz bir tehlikedir. Bir süre sonra şiiri tıkanan ve bir heves olarak kalan kişiler için ömür boyu sızlayacak bir yara; şiiri bulan ve sürdürenler içinse, 'ah keşke acele etmeseydim' denilen bir maceradır.

Hayati Baki'nin '*Sonrasız Dönüş Yalnızlığı*' çok az ilk kitapta görülebilecek bir olgunlukla okur önüne çıkmış, bu nedenle de sözünü ettiğimiz tehlikeyi aşmış bir ilk kitap olarak 1992'nin son ayında yayımlandı.^(*) Ancak gariptir ve yazıktır ki, bir yıldan fazla bir zaman geçmesine karşın, 'ciddi yansız ve dikkatli' edebiyat eleştirmenlerinden, şairlerden, edebiyat dergilerinden bir yankı gelmedi. Bilebildiğimiz kadarıyla iki ciddi yazı, *Yeni Biçem* dergisinin Mayıs 1993 sayısında Hilmi Haşal; *Kıyı* dergisinin Ağustos 1993 sayısında Tuğrul Asi Balkar tarafından yazıldı. '*Edebiyatta lonca ilişkileri geçerlidir*' diyen ve bir şairden söz edebilmek için üç beş kitabını bekleyen 'gramerci' edebiyatçıların kulakları çınlasın!

Eğer gerçekten böyleyse, beş kitap da yayımlasa Hayati Baki hep kenarda kalacak, kimse orada bir başına akan bu suyun derinliğini anlamak için bir çaba harcamayacaktır. Çünkü her türlü lonca ilişkisinin dışında, '*sesin resmini yapmakla cezalı*', kırk dört yaşında muhalif bir 'çocuk'la karşı karşıyayız. İlk kim ileri sürdü bilmiyorum Cahit Külebi'nin şiiri için, "*halk şiiri geleneğini sürdüren*", "*halk şiiri geleneğine yaslı*" şiirler yargısını... Külebi ile ilgili daha sonra ileri sürülen tüm savlar bu yanlış ya da eksik yargının peşine takılıp gitmiştir. (Halk şiiri, türküler, Cahit Külebi'nin duyarlılığını oluşturmuştur, yoksa şiirin biçimini ve biçimini değil.) Hayati Baki'nin şiirlerini ilk okuyan kişinin:

“katranla emzirilmiş hüzün”

“küf ve ağuyla yıpranan çalınmış yüzümüz”

“ki beni acıya ve yalnızlığa sardılar”

“küflü kuyular emziren günlerden geçtim”

gibi dizelerden hareketle varacağı sonuç, bu dizelerdeki umutsuzluk, yalnızlık ve acı izleşine bakarak bu şiirin bir ‘umutsuzluk’ şiiri olduğudur. Şiirin ‘kolay anlaşırılığı’nın ardına takılmış ucuz ve tehlikeli bir yargıdır bu. Burada söz konusu olan, kendi ‘ben’ini toplumun boy hedefi yapmış, ‘muhatap hasretiyle yanan’ (Mevlana) bir tedirginin, toplum tarafından ikide bir dağıtılan bu hedefte kendi ‘ben’ini parçalamadan korumaya çalışması, bir bütün olarak tutabilme çabasıdır. Yoksa boynuna umutsuzluk yaftası asılan şair; “*kötücül tarih çirkin tabiat bilgisi piç bir aşkla yoğruldu/ateşlerle oynadım güller sundum küllerle boğulan kentlere/ gözüm düştü gözlerine saçlarına sarıldım/ ses ver bana çağır beni sevgili güzel çocuk*” diyebilir mi?...

Hayati Baki’nin şiiri biraz aralandığında, bu şiirin temel sorunsalının zaman olduğu görülecektir. Zaman burada, yaşam, ölüm, sevgi, sevgisizlik, unutuş ve çocuk gibi anlamlar ve çağrışımlar da yüklenen bir genel ve temel sorunsaldır. Bu dünyadaki geçiciliğin bilincine varan şair, bu geçiciliğin acısını bir ateş gibi etinde duymaya başlayınca, bu dünyada eklenebileceği, kalıcı olabileceği tek olanağın ‘söz’ olduğunu umutla –ve umutsuzlukla- keşfedecektir. O güzel ‘mültecî’ şiiri biraz da bu nedenle: “*her şey tükenir bir kaçışın başladığı yerde söz hariç*” diye biter. Peki, bu büyük olanağı –sözü- keşfeden şair neye tutunarak zamana/ ölüme karşı koyabilecek, bu dünyaya eklenebilecek, varlığını anlamlı kılacaktır. Yine birazcık çaba harcayan bir okur Hayati Baki’nin şiirlerinde, yaşam ve şiir için olağanüstü önemli üç ana güç kaynağı bulacaktır: Çocuk, aşk, doğa...

“her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç”

“ey güneşin gözlerindeki çocuk, ey umut”

“suçsuz çocukluğumuz ulandı yorgun gençliğimize”

“kuş şaşırır kin öldürür çocuk bilir ışığını”

“çok geç öğrenilmiş bir sevdadır ayrılık”

“sevmeyi denemeye dayat yüreğini”

“yaşamdır kabarıyor yüreğinde”

“aşk ve dikenle ortaklaşa”

Kitaptan rast gele seçilmiş bu dizeler yaşama sevinciyle çırpınan bir yüreğin sesleridir. İnsan teki adına, insan tekinin gerçek-özgür-birey kimliği adına büyük kaygı ve ütopyaları olan bir insan, dünyanın neresinde olursa olsun –hele bu yer Türkiye ise- elbette muhalif ve mutsuz olacaktır. Çünkü attığı her adımda bu ütopyayı kirletecek binlerce pislikle karşılaşacaktır. Bu pisliği temizleyeceği tek yer ise şimdilik ‘söz’, yani şiirdir. Ve ister istemez böyle bir şiir hüznü, karamsar ve acı olacaktır. Çünkü elinde dünyadan başka dünya olmayan bir adamın bütün bir ömrü, umudu ve umutsuzluğu vardır o dizelerde.

Evet, *“yüzüyle susup yüzüyle konuşan”* bir şairin, son derece titiz bir işçilikle oluşturduğu *“adı barış olan küçücük bir sevinç”* Sonrasız Dönüş Yalnızlığı. Birazcık ilgi, birazcık çaba, sizi yeraltı mağaralarının gizemli güzelliğinde bir şiir dünyasına götürecektir.

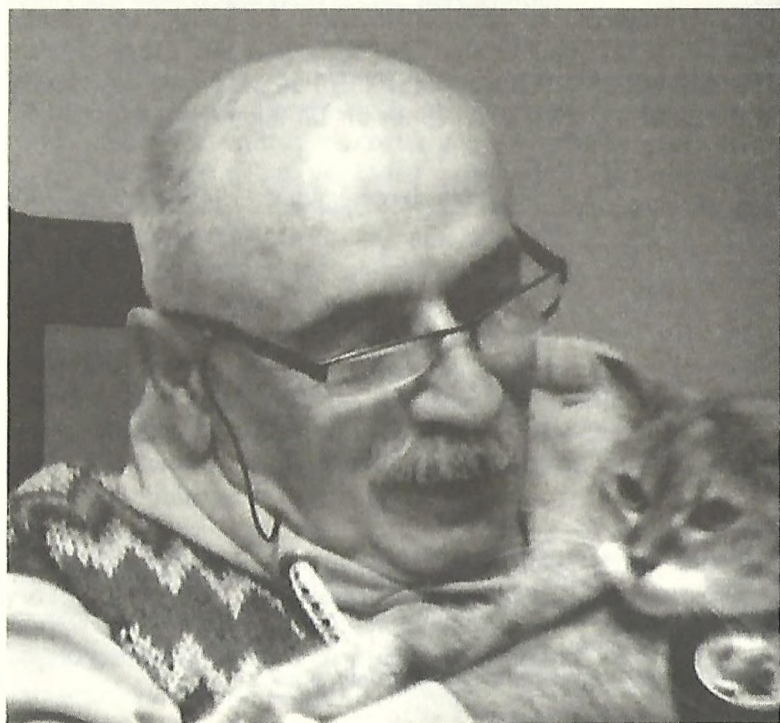
İzlek dergisi, Şubat 1994, sayı: 5, ss. 20-1

***hayati baki.**, *sonrasız dönüş yalnızlığı*,

1. basım, *promete yayınları*, aralık 1992, ankara.

şükrü erbaş., *“yüzüyle susup yüzüyle konuşan şair”*,

izlek dergisi, şubat 1994, sayı: 5, ss.20-1

şiiirin yorulmayan sarkacı ya da sonrasız dönüş yalnızlığı

tuğrul asi balkar

*bir aşk kadar yalan olan bir yalan
dokununca yüzündeki ateşe
ıssız ufku kıyısına düşersin*

Sonrasız Dönüş Yalnızlığı, Hayati Baki'nin ilk şiir kitabı. Sanırım 1986 yılıydı Eski Zaman İns'leri ile karşılaşmam. Titiz dize işçiliği ve iç tutarlığı sağlam düş dünyasıyla sarmıştı beni bu şiir. Sonrasız Dönüş Yalnızlığı'nın bu beklenti ile okudum.

1.

her şey tükenir acının ve sevginin yurdunda hüznün hariç

Sonrasız Dönüş Yalnızlığı, üç bölümden oluşuyor: zamanın sisinde; siyah bir güneş; ve imdi kırık bir yüz... zamanın sisinde 11; siyah bir güneş 7; imdi kırık bir yüz 7 olmak üzere toplam 25 şiir içeriyor.

Şiir, söylem oluşturma erklerinden birisidir. Belki de, en eski olanıdır. Sözün sözcükle karşılaşmasının en yalın, sevişmenin en karmaşık biçimi içinde şiirde vücut bulur. Söylem oluşturma, söz etmeyi öngörür. Bu dengesizlik, şiirdeki mesajın yalnız iletilmesini değil, aynı zamanda derinleştirilmesini sağlar. Bu dengesizlikteki kararlı olma durumu, kendini yineleme değildir. Sarmalayıcıdır ve bulaşıcıdır. Her bir şiir özelinde farklılık gösterir. Şiirin yenilecek makus talihi olmamıştır, olmayacaktır. Çıkmazlarını, açmazlarını

bile hep güzellikle karşılaşmıştır şiir. Yaşamla ve ötekileri ile bir iletişim örgülemesi olduğundandır bu.Yaşama karşı ve karşıt değildir. Yaşamın içinde ve içindedir. “Ölümün, büyük bir haksızlık olduğuna inanıyor. ‘Kronik’ bir umutsuz; ama, yaşamı çok seviyor: denizi, kuşları, çocukları ve elbette ağaçları. ‘Keşke ağaç olsaydım!’ diyor. Tembellik Hakkı’nı savunuyor.” Ozanın, sözünü ettiği zaman kipi geçmiş ise o zamanın yaşamının içindedir. Gelecek ise geleceğin yaşanmamış bile olsa yaşanacak zamanın içindedir. İçindenliğini ozan, özneliğini katıştırarak verecektir, verir. Ancak, şiirin burada ya da şurada ya da orada için amansız önkoşulu: dışarıda bıraktıklarının fazlalığıdır. Ne kadar fazlasını dışarıda bırakırsa, içeriği o denli yoğun ve hermetik olur. Bu yoğunluk ve hermetik oluşturma işte, söylem oluşturma *erkinin* bileşenlerinden birincisi:

zamanın sesini düğümlüyor (s.9)

orada, zamanın sisinde. bir kuş (s. 10)

***imdi yeğniklik ve sonsuzluk vaktidir
saatlerin zamansız yüreği. sanki bitecek (s. 15)***

emzir beni: dene. emzir beni ey zamanın annesi hüzün (s. 44)

güneşler biriktirdim üleşilmiş zamanın kıyısında (s.57)

Diğer, ozanın kimi konuşturduğudur. Kendisi mi, yoksa şiirin kahramanlarını mı? Her ikisi de bir ve aynı kimlikleri taşımasın sakın! Ozan, yarattığı söylemin içinde ve içinden konuşur:

konusurken susmanın şaşkın ritmiyle (s. 28)

yüzümle konuşuyor yüzünle susuyorum (s. 58)

II.

alnında eylülde kalan hüzünle

bölünmüş bir şimdiki zaman:

avei kendisine hasım

kendisi avına hısım gençlikle

Hayati Baki'nin şiirlerinde dize kaygısı var. Dizenin önemini biliyor. Tek tek dizelerle birlikte sıkı dokunmuş bir şiir sunuyor. İmge hem dizedeki hem şiirdeki yerine sapasağlam oturuyor. Şiirin teknik yanının özümsemiş bir ozan Hayati Baki. Söyleyişte, kimi zaman ikinci yeni tadında ve ikinci yeni ile yakınlık kurabilecek dizelerle karşılaşmak olası.

göğü üşüyor ölülerle (s.9)

ah, sesin resmini yapmakla cezalı çocuk, (s.11)

ben ardımda hiçkimseler susma'lar bıraktım (s.41)

... gibi uluyor bir köpek: zamanlardan. (s.46)

gececi bir kuşun kanat vuruşu (s.59)

Sözcük seçiminde aşırı duyarlı. Bir kuyumcu gibi sabırlı ve inatçı. Doğa ve insan betimlemeleri yerine, insanlık durumuna ulanan kişisel duyum ve algı belirlemeleri öne çıkıyor. Birinci teki kişi –o– söylemiyle örgülenen şiirler ile üçüncü tekil kişi –o– söylemiyle örgülenen şiirler arasında en belirgin ayrım, birincisinde umutsuzluğun ağır basmasına karşılık, ikincisinde umuda yaslanabilmenin tedirginliği seziliyor. Şiirlerdeki hüznün duyumu, bu nedenle, döne dolana filiz veriyor. Hayati Baki, şiirlerinde, yaşadığı topluma yabancılaşma içinde olduğunu gizlemeyen bir ortam sunuyor. Verili ve reel toplum içinde yabancılaşmadan özgürleşmiş bir şiir gerçekleştirmek olanaksız gibidir. Hayati Baki bunun bilincindedir. Yabancılaşma sorununun şiir-dışı çözümü gerçekleşmedikçe, şiir, kurtarılmış bölge olma bağlamında, yabancılaşmış bir yaşantı alanının ol(a)mayacağını ortaya koyar. **Mülteci** isimli şiirinde. “*ey şizofren bakışların fotoğrafçısı göz*” dizesi, bunu doğrular. Acının tarihine bel veren umutsuz şiirlerinde bile *umutsuzca bir mutluluk arayışını* sürdürüyor: **litost desaparecidos**. Şiir, en köktenci yaklaşımla özgürlüğü yakalama ve yaşama isteğidir, oysa.

Bu istek için, ozan, *her insan gibi biri olmak* yerine *her insandan farklı biri olmak* tercihini yapandır. Baki, bu tercihte, özverisini koruyor. Vazgeçilmiş bir dünya düşü yerine, yaşanmış sunmanın huzuru var **imdi kırık bir yüz** bölümünde. Ozan, yaşantının yenik

düşen yanlarından bile **meseller** bıraktırıcı ip uçlarıyla beziyor dünyasını. Bir eğitimci tavrı gütmeden. Ders verici konumda olmadan. Doğallığı ile.

Sonrasız Dönüş Yalnızlığı sona erdiğinde, *yetkin bir duygulanımla* baş başa kaldım. Beklentim boşa gitmemişti. Şiirin yorulmak bilmez sarkacına, ben bir kez okuyarak dokundum. Siz de dokunun, salınım sürsün.

başka bir deniz

yaşam yaşlı bir denizdir, alnında
sonsuzluğun ve ölümün resmi: sarkacı
belki de güneşidir çocukluğun
unuttum,

unuttum, bir belleksiz ağacı zaman
sesi rüzgâra kuşları göğe alışık.
insansız bir balkonda, baktığım
sözcükleri soyunuk bir konuşma,

çok eski bir söz, bir çığlık, boşluk.
camları yoklayan umarsız yağmurdur,
usla düşü öpüştüren uykuda: parçalanmış
sudur, boğuldum,

(*) **tuğrul asi balkar.**, “*şiirin yorulmayan sarkacı ya da sonrasız dönüş yalnızlığı*”, kıyı dergisi, sayı: 89, ağustos 1993, s.31.

erdemın şahıkasındaki şair: hayati baki

kaan turhan

Paylaşım, dayanışma ve sadakat insanlıkla eşdeğer görülebilecek nitelikte erdemlerdir. **“Kritik akıl”** olarak da isimlendirilen ve bireyin kendini dinlemesi, kendiyle konuşması ve kendi kendini yönetme becerisini gösterebilmesi, insanın ve insanlığın, yukarıda andığımız erdemlerin yanı sıra, yalnızlığa uzak olmadığı gerçeğini koymaktadır önümüze. İnsan gerçekten de yalnız mıdır? Ya da yalnızlık ve kalabalık olma olgusuna yapılan vurguda olduğu gibi, insan sadece kalabalıkta mı yalnız olmaktadır? Yalnızlıkta yaşanan yoğunlaşmalar, odaklanmalar ve yalnızlıkta kalabalık olma durumu; yaşanan gerçekliğin ve yaşantı birikintisinin toplamı, bize insanın topluluktan ve yaşam alanlarından uzaklaşmasının olanaklı olmadığını göstermektedir.

Yazarın, yazar olarak çektiği sancıların izleri, bir çırpıda yok edilebilecek kolaycılığı hak etmez. Yazar, acılarıyla var etme, verili ortamı geliştirip çiçeklendirme, geleceğe sağlam bir bakış açısı bırakabilme becerisini gösterdiği sürece üretimin yüceliği baş gösterir. Ancak ve ancak dallanıp budaklanan bir araştırma süreci insanı varlığa taşır. Yazar, çalışmanın, araştırmanın sonuçlarına tanık olduğu zamandır ki üretim süreci verimliliğini korumuştur. Ortaya konanın türü ne olursa olsun; yazarın yoğunlaşma birikimlerinden kalan izler, sözcük örgüsü, vermek istediği anlam yükü bizi metne çağırmalıdır. Bundan sonrası ise sadece okuyucunun duyarlılığına ve metne verdiği özene kalmıştır.

Türk yazınında, yazılanların değerinin, hakkının verilebildiğini söylemek oldukça güç gözükmemektedir. Söylediğimiz salt yazın için geçerli değil elbette. Bir siyasî kitapta da aynı olumsuz durumla karşılaşmak mümkün. Yazın kendine biçilen değeri taşımaya

zorlanıyor. Ancak bu haksız değeri kaldırma konusunda Türk yazınının birikimi gereken yanıtı vermektedir. O birikimden eşsiz bir ağaç, kendini onulmaz biçimde kemiren, yaralayıp bereleyen vahşi yazın ormanına karşın fazla bir şey yapabilecek durumda değildir yazık ki. O şimdi Sinop'ta bir ağaç; bir zamanlar Başkent'in kavaklarına eşlik etmekteydi. Öğrencilerini de serin gölgesinde ağırlamıştır belki? Belki de yeryüzünün sınır tanımayan nehri olan bilgiden besleniyordur. Yağmuru bol olsun Hayati Baki'nin. Onu tanıdığım ve onun birikimlerini ve deneyimlerini ödünç aldığım için kendimi şanslı görüyorum. Türk yazını onu ve birikimini kabul etmediği, onu yıprattığı için ne kazanacaktır, bunu kestirmek oldukça güç. Hayati Baki: "ölümün, büyük bir haksızlık" olduğuna inanıyor. 'Kronik' bir umutsuz; ama, yaşamı çok seviyor: denizi, kuşları, çocukları ve elbette ağaçları. "Keşke ağaç olsaydım." diyor. "**Tembellik Hakkı'nı savunuyor.**" Onun umutsuzluğu salt nihilist olmasından kaynaklanmıyor elbette. Onu yalnız bırakan ve umutsuz kılan şey, yazın coğrafyasında alabildiğine geniş bir alan olduğu hâlde, Türk yazınının orman kanunlarıyla yönetiliyor olması ve ona barınabileceği, yeşerebileceği bir yeri çok görmesidir. Ancak o, orman kanunlarının Türk yazını baltalayıcı etkisine, şiir kitaplarına gösterilmeyen ilgiye karşın Türk yazınının üzerine aydınlığını vermiştir. Siyasî partilerin çıkar amaçlı eylemleri için milyonlarca bastırılan afiş, kâğıt gibi birçok propaganda malzemesi olarak düşünüldüğünde; şairin/yazarın/düşünürün/akademisyenin kitabı neden basılmıyor sorusuna yanıt oldukça açıktır: Çıkar amacı gütmediklerinden. Bu kirlenmişliğe karşı, Hayati Baki yalnızlığında yeşermiştir. Yalnızlık tam da bu noktada anlamlıdır. Onun yalnızlığını anlamlı kılmıştır. Türk yazını gelecekte onun birikiminden ve ürünlerinden yararlanmasa da o erdemin şahikasında yerini almıştır. "mülteci" şiiri:

"her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç
"bir gece karanlık bastırırsa yalnızlık hariç
"bir aşka boyun eğerse hüznün ölüm hariç
"acının ve sevginin yurdu vurulursa çarmıha isyan hariç
"her şey tükenir kardeşlerim yaşamak hariç"

"ey ılık ve ey söz ve ey direnci kalbimizin
"ve ey saatlerin umutsuz vuruşu. sınırsız
"bir ülkenin atlasını gözleriyle ışıltan oğul
"ve kız. ve yine de insana düşünceye ve emeğ
"inanan yoksunluğın ıssız bilinci hiçkimse"

"her şey tükenir bir çocuğın gözleri hariç"

"bir gece karanlık bastırırsa yalnızlık hariç.--
"yakılan ve yakılacak olan kitaplarla
"ve hayatı tanımadan ölen kitaplarla
"ve orada beynimin cinayetler tasarladığı orada
"evet orada her şey tükenir çoğalır isyanı yüreğimin"

"ey su. ey yoksunluğın ayak izleri. ve ey ateş
"sözcüklerin ağırışcisi ey şair. yakan ve yakılan
"ey ins. ve ey krn ve sağırın elçisi
"bilge zaman"

"her şey tükenir acının ve sevginin yurdunda hüzün hariç"

"bir aşka boyun eğerse hüzün ölüm hariç.--
"durur kendini sorgulamak için güneşin karanlık yüzü
"durur ve alışır gölgesindeki acının rengine
"basit bir şarkıya akar anlayabilen bir kadının yreğ
"tükenmez kefareti denmiş kandil ışığı
"orada aynayı düşünür iki kr yalnızlık"

"ey öğrenmek için doğın ocuk. ve ey kuş
"yaralı bir günün acılı tanığı. ve sen ey cinnet
"ey şizofren bakışların fotoğrafçısı gz"

"her şey tükenir bir kaçışın başladığı yerde söz hariç"

NELER YAZDILAR.. NELER YAZDILAR.. NELER YAZDILAR..

"Hayati Baki'nin felsefesi (çözümleyebildiğim kadarıyla) karamsarlığı, yani koptuğu mutsuzluğu ona nedeni olan çağın yüzüne vuruyor. Bilinçle karamsarlık oyununa çıkarıyor ilahı. Kötüyü gösterip iyiyi, iyiye gösterip yarı, umutsuzluğu gösterip umudu çağırıyor. Böylece zaman-zaman içiçatışmasında, "zamanın aslında eski bir aynada" diyerek düşleştiri gözüyle şimdi'yi de netiminde tuttuğunu savlamakta yoruluyor. Hıçlı, yani yoksuncu (nihilist) bakış açısı belki zor anlaşılar kulvar sürer, ama ilginç de yapıyor. (...) Tarihi ve doğayı aynı potasya ortamı sayıları bulunabilir, bağlı çelişmeyi kirliliğin nedeni olarak görmesiyle. Yeni yakalanmış bir anı bu bençe, nesnel bir sonuç insanın tepkisi. (...) Felsefesiyle şairin güzel bir buluşmasına okudum diyebilirim Hayati Baki'nin *Sonsuz Dönüş Yalnızlığı* kitabı."

Hüseyin Hacı, Zamanın Son-Ölümün Son, Yeni Birçim, Sayı 1, Mayıs 1993

hayati baki, "sonrasız dönüş yalnızlığı" 1.basım, promete yayınları, aralık 1992, ankara, s. 20-1.

kaan turhan., "erdem'in şahikasında şair: hayati baki", sincan istasyonu dergisi., sayı:7, mart 2008, [sincan istasyonu eki: fideyda, s. 4].

umutsuzluk yorgunu: hayati baki

cihan oğuz

Şiir eleştirisindeki başlıca ölçütlerin yıllar boyu değişmemiş olması; yâni, eleştiriden çok tanıtım ögesine ağırlık tanınması nedeniyle, özellikle genç' şairlerin yapıtlarına adı konulmamış bir haksızlık uygulandı. Neydi bu haksızlık?.. Öncelikle, edebiyatın malûm piyasa koşulları ve buna paralel uzanan sınırlandırılmış beyinler, genç şiirimizdeki 'cevheri' çoğunlukla fark etmedi. Fark ettiği ise hep kendisine yakın, yâni düzeyi (ya da düzeysizliği!) kendisine eşit yapıtlar (kişiler) oldu. Hatta, bunu yapıtlara yönelik bir eleştiri(pardon, tanıtım!) olarak tanımlamak da yanlış. Her kesim (ya da 'klan') kendi şairini kutsamakla yetindi. Sonuçta, edebiyatın gerçek tarihine 'gözden ırak şairler' senfonisinin potansiyel ama -ne acı ki- cılız vurguları miras kaldı. Bunu fark edebilenlerin sayısı da ancak bir elin parmaklarıyla sınırlandı.

Bu olumsuz yapılanma, 'gözden ırak' şairlerin kendilerini (ve tabii yapıtlarını) ifade edemeyişi sonucunu doğurdu. Öyle ki, **Hayati Baki** gibi okuyan, düşünen, yorumlayan ve yaratan bir şair bile ilk yapıtını kırk üç yaşında yayımlamak durumunda kaldı! Bu gerçek, ayıptan öte, bir zaaf içeriyor!

Niçin?... Çünkü eleştirmen, yapıtın kendisinden önce yazarını önemseddiği için! Bir başka deyişle, yaratılan asıl metinden çok kendisine yakın (bugüne değin bu da tanımlanamadı ya, nasıl bir yakınlıksa!) bulunduğu şairi tanıtmak (ya da yüceltme) kaygısı taşıdığı için... Edebiyat adına ne büyük bir gaf!

Gerçeği açıkça vurgulamak gerek: 'Yükselen değerlerin alanına şiir -henüz ve ne iyi ki- girmiyor. Bu da, şiirin **yaygınlık** alanının

sınırlı kalması demektir. Bir başka biçimde ifade etmek gerekirse, şunun şurasında yapılabilecek tek **etkin** çaba, günümüzde yaratılan yapıtı ve şairini –hiç değilse- geleceğe taşıyabilmek... Elbette eleştirmen bir **trafik polisi** değil ve elbette bu ‘kaygı’ tek başına bir hedef olmamalı; çünkü, ‘tarihe kalmak’ adına ortaya çıkan ya da ‘pazarlanan’ her şair sonunda bir noktada tökezliyor. Ama hiç değilse, bugün için ‘gözden ırak’, ancak her dönemde ve çağda okunabilecek denli düzeyli şiirleri *geleceğin* okuyucusuna tanıtılabilmek... Hayata ilişkin taşıdığı söz’ü kaba-saba ya da sıradan bir biçimde değil, özlü ve edebiyata yakışır bir estetik kaygıyla şiirleştiren edebiyatçılara hakkını teslim etmek... Amaç bu.

Şu da bir gerçek: ‘gözden ırak’ genç şairler henüz aramızdalar, yaşıyorlar: belki hayata biraz geç kaldılar, hatta maviyi henüz göremediler, ama gökyüzü hiçbir zaman onlarsız olmayacak.

Nilgün Marmara, ‘Metinler’in bir yerinde, “...Oysa ne kadar emin kendinden gece! Gören bir yetişkin...Sürekli yenileyen ve yenilenen, ölümü unutmadan yaşama tutkun dinginliği genişletirerek her ân duyumsatan” der. Demişti, daha doğrusu. **Hayati Baki**’nin şiirlerini okurken hep bu tanımlama gelir aklıma. Baki, “**Sonrasız Dönüş Yalnızlığı**” (Promete Yayınları, 1992) adlı şiir kitabında bir yandan kendisiyle, yüzüyle; diğer yandan ölüm, gençlik, aşk, acı, yalnızlık, umutsuzlukla (kısacası, hayata ilişkin hemen her olguyla) didişirken, şiirinin izdüşümünde beliren kendine özgü o **felsefi** mırıltıları da yoğun bir imgesel düzeye taşır. Çünkü, “yaşam yaşlı bir denizdir, alnında başka bir deniz” ve “her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç”. Bu yoğun imge sağanağında ‘esgeçilen’ bir şey bırakmaz Hayati Baki. Kendi ‘Yanılsama’sına **kıtlı** bulmaz, aksine onu özümser:

“ateş, kül ve öfkeden damıtılmıştır,

“gül ve hüzne dokunmuştur çeliğin sesi.

“yine de sunduğum ateşi bilmedi balkıyan su ölü beden

“kuşlar gitti, gökyüzü kör, ayna gölgesiz

“ağzım öpüşsüz kaldı”

“kül gül değil bil(e)medim”

Hayati Baki'nin şiirlerinde dolaylı değil, doğrudan bir hesaplama kaygısı ağır basar. Bu anlamda, şiirin sorunsalı ile tercih ettiği yaşama biçimi arasındaki bağ gerçekliğe dönüşür. Kaba ya da 'sıradan' bir gerçeklik değildir bu. Geleceği olan ama buna 'bağımlı' kılınmayan bir gerçekliktir. Baki'nin şiir izleğinde Camus'nün, Nietzsche'nin, Kafka'nın ayak izlerini görmek mümkündür. Bu açıdan, şiirine yön veren jargon ve dil bütünlüğü de gelenekçi anlayışla doğru orantılıdır. Ne ki, Hayati Baki'yi asıl özgün kılan, kendisine atfettiğimiz bu özelliklere dahi karşı çıkabilecek nihilist görüşüdür. Şiirlerindeki 'kurmaca' hep bu yöne taşır onu:

“herkesin bir fotoğrafı vardır karanlık yerlerde

“ve biraz intihar büyütür yaşlı çocuklar

“(uçurumgülleriyle saralı

“huysuz bir denizin kıyısında)

“beklenen bir aşk gibi gelir ölümler”

“karanlık başlar söylenemeyen sözlerde usulca susulunca”

Baki'de teknik bütünlük de şiirin damarını besler. Modernist bir yönsemeyle çağrıştırdığı ikilemeler, kaygılar ve umutsuzluklar, hep bir ufuk çizgisiyle buluşur:

“zamanı sakladık eski bir aynada

“ya da sakladık aynayı yeni zamanlarda

“astık

“oğul

“lar

“ı

“n

“giy..si..le..ri..ni,

“kardeş duvarların sessizliğine”

Geçmişiyile didişirken, “küflü kuyular emziren günlerden geçtim” der Baki ve ekler: “ıssız bir suda bıraktım gözlerimi/imdi karanlık bir kuyuda/siyah bir güneşim”. Baki'nin şiirinde ‘ironi’ye fazlaca yer yoktur; ama, zaman zaman eğretilmeye rastlanır. “alnında eylülünden kalan hüznü/bölünmüş bir şimdiki zaman:/avcısı kendine hasım/kendisi avına hısım gençlikle”. Baki, altı küçük şiirden oluşan “işte yorgun bir acının siyah hüznü” adlı şiirinde yine geceyle uğraşır:

“adı olmayan bir ağaçta yarası var aşkın hâllerinin
“emzir beni: dene. emzir beni ey zamanın annesi hüznü
“bakarsın atlar kışner ay doğar açar çiçekleri çocukluğun
“belki mor olmayan bir gülüşün gecesi olan”

İnsanların savrulmuş ömürleri hep tedirgin eder Hayati Baki’yi: “kaldırırma düşmüş kitaplar gibisiniz: bir/düş/hangi çocuğun uykusundaysa, oradasınız/gri zamanların ışığında”.

Zaman’ın acımasızlığına gizli bir isyandır Baki’nin şiiri. Ama bunu hissettirmemek için nerdeyse dişlerini sıkar: “kendine susmak olur/ birinin cesedi,/sorsan konuştu konuşacak” demekle yetinir.

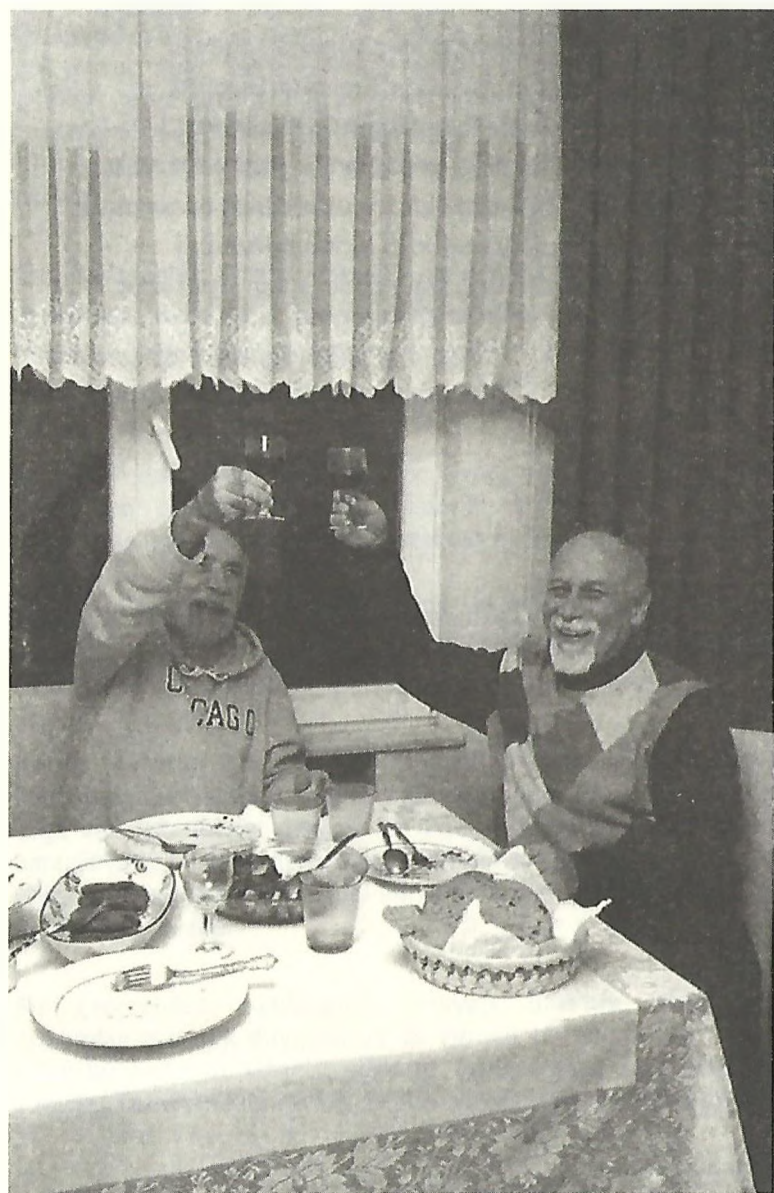
Hayati Baki’nin şiiri, zaman zaman umutsuzluk-acı-tükeniş üçgeninde tekrarlama eğilimi gösterir gibi olmasına karşın, çoğu kez “işte ihanet etmeyen bir akşamüstü kaldı/baktım saçları omuzlarında bir leyla geçiyor/leyla geçiyor leyla değil leylak leylak geçiyor” örneğinde olduğu gibi dil ve zekâ düzeyi bir hayli yüksek dizelerle örülüdür.

Bu çerçeveden bakıldığında, Hayati Baki’nin dizelerinde tamamlanmamışlık duygusu ya da vurucu bir son yoktur. Eksik kalan bir şeyler de aktarılır geleceğe. Ama, ondaki derin duyarlık, yalnızca kendisiyle sınırlı bir ileti bir sahiplenme de yatmaktadır:

"sus ey acı. acının hüznü kuşu sus. sen de ey nar ağacı
"artık ağlama. biz ki; mezarla başladık hayatın alfabesine;
"reina' diyenle denilenin anlamını çözemedik; ölümün
"harfleri oldu gözyaşı; piç bir efsaneyi tarih yaptık
"kısacık ömrümüze. biz ki; hep göçebe ve sürgün ve
"yoksullukla besledik toprağı ve dağları ve göğü ve denizleri;
"ve gurbetle sınırlı sevdamız oldu; ve inanmadığı bütün dinler
"yüreğimiz; tanrıları tanrılarımızdı bizim; öyleyse sus
"ey acı. acının hüznü kuşu sus. sen de ey nar ağacı artık
"ağlama
"gökten
"çok
"yalan
"düş-
"tü"

Galiba, "ölümün büyük bir haksızlık olduğuna inanan" şair için,
yeryüzüne keskin bir çığlık bırakmak en doğrusu!

cihan oğuz., "umutsuzluk yorgunu: hayati baki", promete dergisi,
sayı. 17-18, ocak-şubat, s. 57-9.

hayati baki ilyas tung ile...

zamanın sisi—ölümün sesi

hilmi haşal

“[...]”

Geçim koşuşturması içinde okuyabilme talihini yakaladım derken bir de bakıyorum ki, yazmayı, dahası gelen mektuplara yanıt vermeyi ertelemiş oluyorum. Erteleme, bilinçle yapılan eylem, ertelemenin üzerimizde bağışıklık yaratan durumuysa artık ‘savsaklama’dır. Yakınma hakkı kalmaz geriye, ve öteki adı da ‘suç’tur zamansızlığın. Kendimizi sık sık yoklamalı, özeleştiri eleğinden geçirip savsaklamacı mıyız yoksa zamansız mı, kararımızı vermeliyiz. Birçok yazın metni vardır sanırım bu konuyu ele alan. Tümünü bulup örnekler çıkarmak olanaksız, ancak söze “*şiiirin adıyla*” diye başlayınca, şiiirin soluklu cephesinden bakmayı sürdürmeliyim.

Zamanı ‘sorgulayan’ zaman içinde (ve dışında) kendini ve toplumu da sorgulayan şiiirler okuyorum yer yer. Hayati Baki’nin “*zamanın sisinde*”, geçmişe ve şimdiye ışıldak tutan dizeleri (1) ilgimi çekti: “*güneşler boyardım zamanın rengiyle/ve çiçek tozlarıyla ve toprakla./hurufatını silerdim tarihin ve hüznün/gülüştün üşüyen göğünde/ (...) mesellerden korkardım: babamdan, ölü evlerinden*”. İnsanın geçmişi çocukluğudur, diye düşünürdüm hep. Dizelerdeki “belleğinde yorgun sözcüklerin ağırlığı” ile geriye bakış beni haklı çıkardı, ama zamanı bir “*yorgun sarkaç*”tan ölçmeyi, doğrusu hiç düşünmemiştim. Bir başka şiiirde “*susar hüznülere göçersiniz, birazdan/ zamansız bir kuş konar yüreğinize/ usulca teninize dokunur birdenbire/ adı barış olan küçücük bir sevinç*.” dizelerinde daha değişik yaklaşım seziliyor ‘zaman’ kavramına karşı. “gri zamanların ışığında” barış olgusu (simgesi de denebilir) şimdinin tanımı olarak mı, yoksa yaşamın, sonsuzluğun iki ucu

arasındaki konumu yerine mi seçildi. Evet, ‘barış’ ve ‘sevinç’ ilişkisi sözcüklerin taşıdığı evrensel anlamla buluşsun diye felsefe ağırlığı ile söylenmiş gibi. Geçicilik, hiçlik durumu, yaşamı önemsememe, sevgiye sahip çıkma gerekçesini belirtmek için vurgulanıyor: *“ıssızsınız kendinizle, sıcaklığınız soğur,/ kaldırıma düşmüş kitaplar gibisiniz: bir düş-/ hangi çocuğun uykusundaysa, oradasınız/ gri zamanların ışığında.”*

Hayati Baki’nin, *“zamanın kadranına düştü ayaklarım”* dizesini okuyunca, şiirinin yüzeyi yoğun bir karamsarlık bulutu ile örtülü sandım ilk ânda. Dışa yansıyan düşün’ün atardamarı yalnızca, ve kılcal damarları izleyebilmek için, yeniden okudum imgelemimi. Beklenmedik bir ‘eksilme’nin şiiriyle yüz yüze kalıyor insan: *“her şeyi tükettik, kıyıcığında hiçbir şeyin-“* ile yeni bir soru şımşığı çıkıyor us’ta. Nedir ‘eksilme’, zamandaki mi, yaşamdaki mi, yoksa, eşyaları –yapıları- da içeren, topluca doğadaki mi? Yeryuvarlığı Güneş ve kendi ekseninde dönerken, kurumlar, endüstri varsılığına koşar adım yaklaşarak, duygu ve düşünce özürlü bireyleri öğütüp dışlamaktadır. Kendini mumyalatmaya ya da birkaç yüzyıllığına dokundurtmaya aday olanları bile. Fosilleşme, *“sonunda aşk da küflendi/ay kırıldı/su karadı”* denecek noktaya pupa yelken durumundaysa, *“siyah güneş”* de neyin nesi, diye şaşmamalı hiç. Sonuçta, bir tek uyarı yönü algılansa bile, şiirin ileti (mesaj) işlevi yerine getirilmiş sayılır. Zaman içinde *“katranla emzirilmiş gibi hüznün”* diye başlayıp, *“çamur ve sisle kapanır sarı defterler”* dizesiyle biten ‘labirent’lerin tanıklığı söz konusu. Tanıklık, yerine getirilmiştir bence.

Hayati Baki’nin felsefesi (çözümleyebildiğim kadarıyla) karamsarlığı, yani kopkoyu umutsuzluğu ona neden olan çağın yüzüne vuruyor. Bilinçle karşıtlıklar oyununa çekiyor ilgiyi. Kötüyü gösterip iyiyi; kışı gösterip yazı; umutsuzluğu gösterip umudu çağırıştırıyor. Böylece, zaman-insan boğuşmasında, *“zamanı sakladık eski bir aynada”* diyerek özeleştiri gücüyle ‘şimdi’yi denetiminde tuttuğunu savlamakla yetiniyor. Hiççi, yani yoksayıcı (nihilist) bakış açısı belki zor anlaşılır kılıyor şiirini, ama ilginç de yapıyor. Baki, *“zamanın sisinde”* yol alırken *“siyah bir güneş”*i sorguluyor, ardından *“İmdi Kırık Bir Yüz”* bölümüne geçiyor. “Yüz” şiirleri de, yanıt arayan/aratan sorular üretiyor

sanki; “yüzüm yüzümü sorguluyor” derken. Tarihi ve doğayı aynı potaya koyması şaşırtıcı bulunabilir, “bağıl gelişme”yi kirliliğin nedeni olarak görmesiyle. Yeni yakalanmış bir ayrıntı bu bence; nesnel bir sonuç insanının tepkisi. Görüşümü doğrulayacağına inandığım, “sus ey acı, acının hüzünlü kuşu sus/ (...) sen de ey nar ağacı artık/

ağlama

gökten

çok

yalan

düş-

tü.”

dizelerinin içinde tasarlanmış bir gizem-yanıt vardır. Şifre daha da çözüldükçe metin yoğun bir anlam mozağini sergileyecektir sanırım. Okuru, felsefenin derin dehlizlerinde gezdirircesine kendisiyle baş başa bıraktıran şiirler bunlar. İnsanın düşünme dürtüsünü ayakta tutarak acı/çarpıcı soruların ardından koşturuyor bulmaca gibi. Felsefeyle şiirin güzel bir buluşmasını okudum, diyebilirim Hayati Baki’nin Sonrasız Dönüş Yalnızlığı’ndan. Şiir beş duyunun birden odağıdır bilinen. Kitabı algılayıp yorumlarken, insan bir yandan da soru üreticisi, umut arayıcısı havasına giriyor. Felsefeyle derinleşen şiirin tadıyla.

Hayati Baki., *Sonrasız Dönüş Yalnızlığı*, 1. Baskı, Promete Yayınları, Ankara, Aralık 1992.

Hilmi Haşal, “Zamanın Sisi—Ölümün Sesi”, *Yeni Biçem*, Sayı: 1, Mayıs 1993, ss.21-2.

*merkez ilkokulu başöğretmeni, köy enstitülü mehmet nuri berberoğlu
ve sınıf arkadaşı mürsel uzun ile...*

sonsöz

ali hikmet eren

adı kısaca “**hoca**” idi... ankara’da, ziraat fakültesi’nde hocamdı benim. derin’di, derya’ydı; kışkırtmayı sever, başı hep derde girerdi bu yüzden de. seveni az, sevmeyeni de çoktu bir o kadar. az mı nöbet tuttuk odası kapısı önünde... faşistler, dinciler, çoğaldıklarında, ansızın çalarlar kapıyı, bilirsiniz.

sivas olaylarının arifesinde, fakültenin koskoca bir salonunu doldurmuştuk şiir adına; ayakta kalan, kapıdan kafasını uzatan, şiire inanan yüzlerce yüz... **şükrü erbaş, metin altıok, behçet aysan ve ahmet erhan**’ın katıldığı bir paneli yönetmişti hoca... sivas’a davetliyidiler. yıl sonu sınavları ve mazeret’i olmasa, yangına gidecekti hoca da; yandı yıllarca.

derste pencereyi açar, samsun sigarasından yakardı camın önünde. isteyen içebilirdi, kim cesaret edecekti ki! iyi bıraktı.

baharda, bahçede, çimenler üzerinde yapardı derslerini. doğanın yüzü varken neden dört duvar arasında duralımdı ki... **ölü ozanlar derneği**’nin “**kaptanı**” idi o... ilk şiirlerimi gören, o şiirlerin şiir olmadığını söyleyen... tam da bana göre bir tavırdı bu; **izlek, promete, dize, yeni biçem** sonra... izlek’te yayınlanan ilk şiirimin adı “**sanatın sıvasıdır karanlık**” idi; hiçbir kitabımda yok...

sinop kal’ası’na taşınana kadar devam etti dostluğumuz hoca’yla, ankara’da. hoş, orada da rahat bırakmadım ya, hep gittim yanına, gideceğim; şarabından içmek, adını hatırlamadığım mısır ekmeğinden yemek için. torunlarını görmek istediğim kedileri ve köpekleri için.

yazacak çok anı, hikaye var elbette; fırsat buldukça da yazıyorum. kedilerini, ağaçlarını, daktilodan bilgisayara geçiş maceralarını,

90'lı yılları... çoğunu da kafama yazıyorum; insan eskidikçe yazacak zaman bulamıyor... konuya döneyim;

işte, tam da o zamanlarda, çıkıp gelmişti “*sonrasız dönüş yalnızlığı*”, ben daha da öğrenci iken... **nietzsche**, *sonrasız bir döngü*, kendine özgü bir *dil* ve *ironi*, *zeka* hep kaldı bende...

samimi bir itiraf o zaman benden de; bence, hoca'nın en güzel şiir kitabıdır bu kitap; lirizmin ve anlamın, ses'in, geçmiş ve geleceği birleştiren *dilin* kitabıdır “*sonrasız dönüş yalnızlığı*” benim için.

otuz sene geçti aradan, pek çok kitap yayınladı hoca. çoğu şiiri hala ezberimde olan o *ilk kitap* hep değerli kaldı benim için.

mülteci, *bulantı* ve *eskiyen güneş*'le yattım, kalktım uzunca bir süre, *siyah şiirler*'di onlar; *kırık bir yüz*'le; *zamanın sisinde*...

ne zaman konuda, **hoca** hakkında yazsam, zaman da geçtikçe, duygusala bağlıyorum sanırım... bitmiyor... küçük harflerle bile!

o zaman, sadede gelelim tekrar; madem ki artık bir yayınevimiz vardı, en başa dönmeli ve oradan başlamalıydık.

sonrasız dönüş yalnızlığı'nın ikinci baskısı yokken, hatta hoca'nın çoğu kitabının ilk baskısı bile yokken, bir yerlerden başlamak gerekiyordu.

ilk kitaplar, çoğu zaman risk ve pişmanlık içerir ama ne güzel bir riskti “*sonrasız dönüş yalnızlığı*”... ikinci baskısı kaçınılmazdı...

kitabın yeniden, -kendi adıma bir günah çıkarma, -*belki ama*- bu görev otuz sene önceki bir öğrencisine düşmüştü, buna yazıklandım işte biraz da-, yeni baskısını planlarken, “*hocam bu kitaba bir önsöz yazın*” dedim, istedim bunu.

tembellik hakkını savundu yine, kararsız kaldı hoca, yazmak istemedi. otuz sene sonra çıkan bir *ilk kitabın* ikinci baskısı bir “önsöz” hak etmiyordu belki de... aslına bakarsanız ne yazacağını merak ettiğim için istemiştim biraz da bunu ondan. bir ilk kitabın otuz sene sonra ikinci baskısının yapılabilir olması ve bu görevin de bana, otuz sene önceki bir öğrencisine düşüyor olmasının kızgınlığını, kırgınlığını... anlatmasını istedim... ben de duyumsadım...

onun kadar etki edemediğim kendi öğrencilerimi de düşündüm.

...

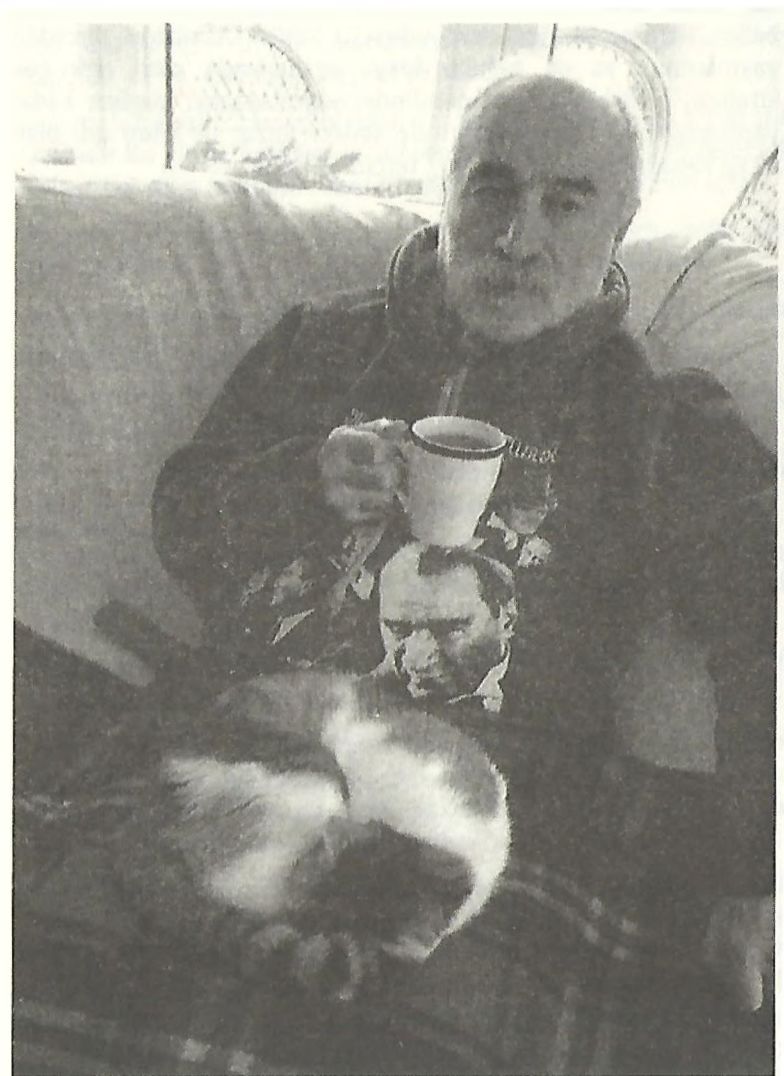
medakitap yayınları, hayati baki'nin (o yıllarda, adını sevmese de, artık birbirlerine alıştıklarını söylemişti bana, hatırlamaz belki; "yaşamsal kalıcı" derdi adına...) bütün kitaplarını, önceden yayınlanmış ya da henüz dosya aşamasında olan pek çok kitabını, belli bir periyot dahilinde, yayınlayacak. bugüne kadar yapmadığımız, "sade", üzerinde sadece yazar ve kitap adı olan kitap kapaklarıyla... bu da bir "tercih" elbette.

...

hayati baki; arkasında insan bırakacak, toprak, su, güneş... kediler, köpekler ve ağaçlar... bolca da kitap!

ahe, haziran 2021

not: hayati baki, sonradan, ısrarlarıma dayanamayıp kitaba bir "önsöz" yazdı ve bu durum duygularımı değiştirmede için "sonsöz"de herhangi bir değişiklik yapmadım. (ahe)

hayati baki kedisi yağmucuk (eylül 2003 - haziran 2021) ile...

Şiir, sözcükleri, onların anlam alanlarını yeniden örgütlemek ve o her gün kullandığımız sözcüklerle özgün, tasarlanmış, özel bir atmosfer yaratmaksa, bu gözle bakılınca "*Sonrasız Dönüş Yalnızlığı*"nın bir "*ilk kitap*" olmadığı görülür.

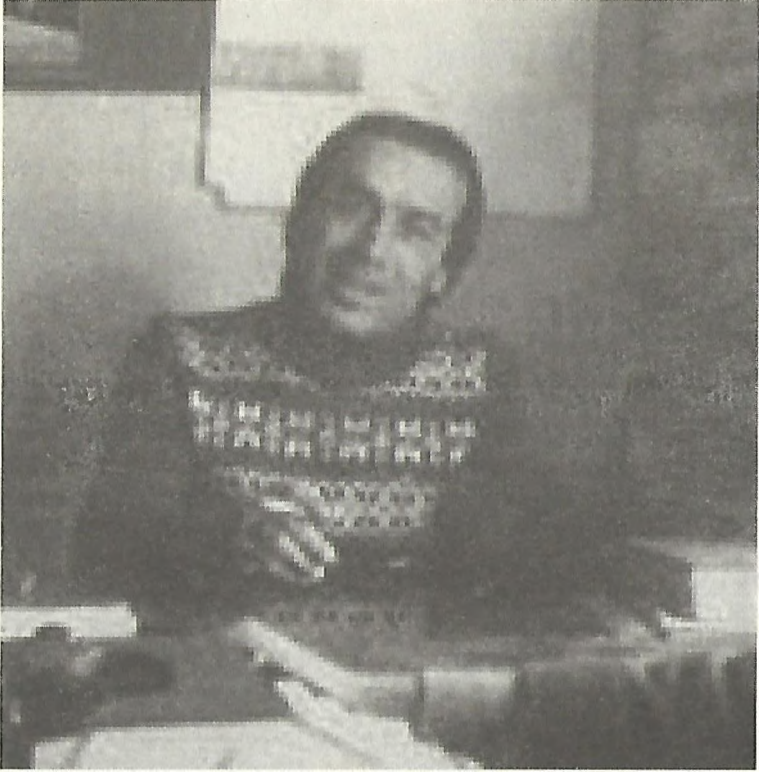
1992'de yayımlanmış. Yılın son gününde, "*yılbaşı şöleni*"ne hazırlanırken imzalanmış bana. 1993'e Sevgi Sokak'ta (Yenimahalle/Ankara) o kitabı okuyarak girmiştım. Unutmam! O gece, "*İçindekiler*"de iki şiirin yanına artı işaretini koymuşum. "*Başka Bir Deniz*" ve "*Bulantı*".

Şimdi 29 yıl sonra, İzmir'de, hafif bir esinti altında kendisi de şiir olan bir balkonda ikinci çayı tadında yeniden okudum da... Bir artı daha koydum "*İçindekiler*" bölümüne... "mülteci"ye...

Dedim, *Ali Hikmet* haklı... Kitabın "*şah şiir*"i bu! Şimdilik son kitabı olan "*Patetik Senfoni*"deki "*eski sesler: merhamet*" gibi...

O ilk kitapta, 29 yıl önce altını çizdiğim dizelerden birini paylaşmak isterim ısrarla: "kuşlardan serçedir masum kardeşimiz."

M. Mahzun Doğan

İki ayda otuz baskı yapan “yazarların” olduğu ÷lkemizde, *Hāyati Baki*’nin şiirleri otuz yıl sonra 2. baskısını şimdi yapabiliyor. Ne denebilir ki bu duruma? Nasıl isyan edilir? Şairi yinelemek avutur belki bizi:

“Ey çığlık ve ey söz ve ey direnci kalbimizin...”

İlker Ülgen

kim bilecekti ki *paşa abidin, çayır tuzlu, dağ altın; yok yoksul...*

askercilik oynardı mahalle, bütün gün. erbaş'lar köşe başlarından, er'ler kuytulardan çıkardı; silahlar o biçim.

şiir bile yazasım gelmişti daha o zamanlardan. yedi yaşındaydım daha, aynı şiiri, sayfalarca tekrar ettiğim yıllardı bir deftere. *hayati baki* adında bir öğretmenim vardı ilkokulda. kedilere, kuşlara, köpeklere, çiçeklere ve böceklerle; doğaya takmıştı kafayı.

hayati öğretmenim şiirden anlamazdı da, sıkı şiirler yazardı yine de; bunu nasıl yapardı anlamazdım!

şiirden anlasa, bana adını bile duymadığım, öğretmenim bile olmayan başka şairlerden söz etmez, kendi şiirlerini okurdu hep.

bense hepsinden çok daha güzel şiirler yazıyordum o yaşımda. bir devlet klasörüne sakladığım yüzlerce sayfa şiirim vardı yedi yaşındayken...

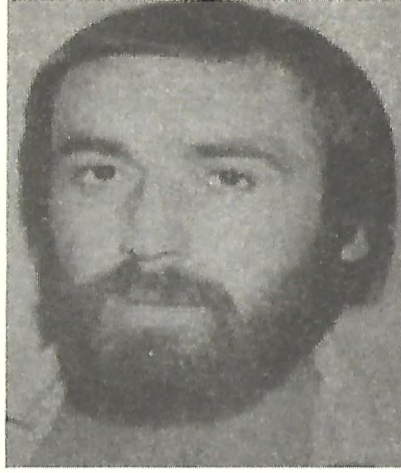
çember yavaş yavaş daralmaya, şiirlerim azalıp küçülmeye başladı.

bir kuytuda bulup, sokağa, tam da savaşın ortasına attılar bir gün beni. kendimi bulmam, o savaştan yaralı da olsa kurtulmam, müfredatın dışına kaçmam yaz tatiline, hatta tatil sonuna kadar uzadı.

tatil bitip, okullar yeniden açıldığında hayati öğretmen'im savaş alanını terk etmişti.

diyojen'in şehrine yerleşmiş; elinde bir fenerle, en yüksek tepeye... roman bile yazıyormuş tepede.

ali hikmet eren, 1979 yılının 12 eylülü...

Şiir, yitirişin bilinci ve dilsel dışavurumu. Yitirmek, bin bir türü olan bir edim. Herkesin yitirişi kendine özgü. Ancak kesin olan yitirilenin dışavurumundaki ontik bilinç halinin kavramdan çok imgeye ait olması. Yani şairin ürettiği imge hayati bir vurgu ve baki bir oluş'un ifadelendirilmesi. Bu ifade çoğunlukla yas'a yakınsayan kara bir tona sahip. Çünkü yitirmek, sonsuz dönüş yalnızlığı'nda kadim bir eylem. Yitirmeyen, eksiği olmayan niye yazsın ki? Şair de bir mülteci esasen, yitirdiklerinin ve eksiklerinin taşıyıcısı bir varlık hali. Azığı yoksul ve yoksun, imgelemi zengin ve çoğul. Şairin dünyada oluş'u bir ahh etmek için belki de. Ama bu edilgen bir teslimiyet değil, aksine etkin ve müdahil bir oluş ve dikleniş her şeye, herkese. Çünkü şair tükeneni de biliyor, tükenmeyecek olanı da. İşte oradan sesleniyor, hayati ve baki bir fısıltıyla.

Baylar ve bayanlar, bu güneşin altında şiir yitirmektir.

Ama şair asla unutmaz ve bilir; sen de bil ey talip, ey hiç kimse...

"her şey tükenir bir çocuğun gözleri hariç..."

Serdar Aydın

İnsan olarak doğduğumuz bu dünyada yetişkin bir birey olduğumuzda hayatımıza şairimizin ifadesiyle “ins” olarak devam ediyoruz. -Doğru ya da yanlış, ben böyle güzel bir çıkarım yakaladım kendime.- Çünkü “an” çocukluğun sonsuz ikliminde kalmıştır. O “an”lar gerçek ile mit arasında gidip gelmiştir bende. Bazıları rüya mıydı yoksa gerçekten yaşandı mı? Hâlâ emin olamıyorum. Bu yüzden o yıllara “çocukluk miti” demeyi tercih ettim her zaman. Adalet, mutluluk gibi değerleri de sadece insan gözü tartabileceğine göre “ins” bir tek çocuk gözüyle -insan gözüyle- yargılanabilir. Şairimiz, geçmişe ve şimdiye böyle bir terazi hassasiyetiyle doğrultuyor dizeyi.

Aklımı kurcalayıp duran çoğu şeyin -tembellik hakkı gibi- karşılığını bu kitapta bulmak kendimi bir tartıya tutmamı da sağladı diyebilirim. İçinde bulunduğumuz zamanın yarasına çocukluk merhemini sürerek sağaltım sunuyor varlık huzursuzluğuna. “... acıyla yazılmış gibi / her insin gizli tarihi / acıyla, umutla barınır en ıssız gecede...” İşte, şairin bu ıssız geceye sürdüğü merhemdir çocukluk. Ve şiir...

Savaşlar geçicidir. Yoksulluk, yenilgi ya da acının türevleri. Bunlar bir coğrafyayı veya bir bedeni perişan edebilir. Ama şiirin evrenselinde bir bakıştır çocukluk. Herkes bir yerinden tutulabilir Hayati Baki şiirine. Ben ise bu çocukluk saplantısı noktasında ilştirip okuyorum bu şiirleri kişisel tarihime. Geleceğimi yendiğim gün geçmişim olmayı umuyorum yeniden. Ağaç dikmeyi her yıl başarsam da tembellik hakkımı kullanamadığımı itiraf etmeliyim. Ayrıca Hayati Baki şiiri huzurunda “ins” olarak bir özür ilştiriyorum kendi huzursuzluğuma: Çocukluğumun sapanında seken kuşlar affetsin beni büyüttüğüm ağaçların dallarında. Bana bu yüzleşmeyi bahşeden Hayati Baki dizeleriyle bitiriyorum:

“...ey öğrenmek için doğan çocuk. ve ey kuş
yaralı bir günün acılı tanığı
ey şizofren bakışların fotoğrafçısı göz

her şey tükenir bir kaçışın başladığı yerde söz hariç”

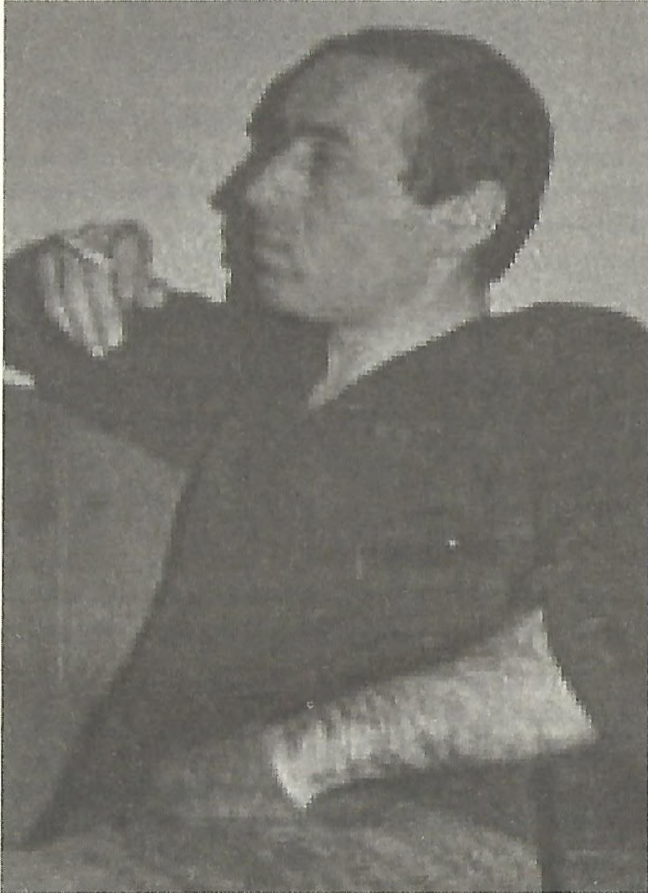
Beytullah Kılıç

Bir şiiri, romanı, yapılmış bir objeyi, bir resmi, çekilen bir fotoğrafı gören ve okuyan bir alıcı, duygularıyla ve hayat bilgisiyle okuyor. Onu üretenin kalbindeki ve zihnindeki kabulünden farklı olarak!

"Sonsuz Erinç", "Kuşların Ölümü", "Mülteci"... gibi etkileyici, düşündürten, başka duygularla buluşturan şiirler, böyle bir yorum yapmamı sağlıyor.

Ne iyi!

Aydanur Saraç

Kaküllerimiz yeni kesilmiş, zamansız bir kuşun usulca yüreğimize konduğu çocukluktan, bilincin eksikliğinden soyunup, kendimizin celladı olduğumuz gençliğe, özgürlüğe büyüyen göç şiirleri.

Anımsamanın ve unutuşun sarkacı

Sonrasız dönüş yalnızlığı...

Özer Aykut

“ey şair, anladım kederini, çiçeğin / ve hıncın büyüdüğü toprakta...” diye yazmıştı sevgili **selim temo**, “hayati baki’nin uğultusu” şiirinde...

bu ülkede şiire, edebiyata, okumaya gönül vermiş herhangi bir kişinin, son 30 yıl boyunca “hayati baki’nin uğultusunu” duymamış olması, onun bir şair olarak “uzlaşmaya, tabi olmaya, biat etmeye, başkaları gibi olmaya, herhangi birinden bir şey istemeye” kapılarını tamamen kapatmasından kaynaklanıyordur büyük olasılıkla. hiçbir zaman bir yayıncıdan kitabını yayımlamasını istemedi... onun için “kıymetli olan” yayımlatmak değil, “yazmak”tı... bir şairin kitabını yayımlatmak için yayıncı peşinde koşmasına öfkeleniyordu. nitekim, yayımlanan kitapları da, onu biraz olsun anlayan edebiyatçı dostları sayesinde -o da olanaklar izin verdiği kadar- yayımlanmıştır. **medakitap**’ın başladığı “hayati baki’nin tüm kitaplarını yayımlama yolculuğu” özel bir anlama sahip ve son derece önemli bir boşluğu tamamlıyor... yeri gelmişken, **hayati baki**’nin ilk kitabı olan “sonrasız dönüş yalnızlığı’nı” 29 yıl önce yayımlayan sevgili şair **cem savran**’ı sevgiyle anmak isterim.

ülkemiz edebiyatının gerçek “niteliği/neliği” hayati baki gerçeği üzerinden bir kez daha tartışılmalıdır. 30 yıldır son derece güçlü, yoğun, sıkı metinlere imza atan bu verimli yazarın kitaplarının büyük bir çoğunluğunun henüz yayımlanmamış olması ülkemiz edebiyatının gerçek yüzünü ortaya koyuyor. edebiyat dizgesinin “pazarlayabileceği” bir meta olarak görmediği, böylesi “kıymetli” kaç yazar, şair, öykücü, araştırmacı edebiyat tarihimizin karanlık ormanında bekliyor kim bilir?

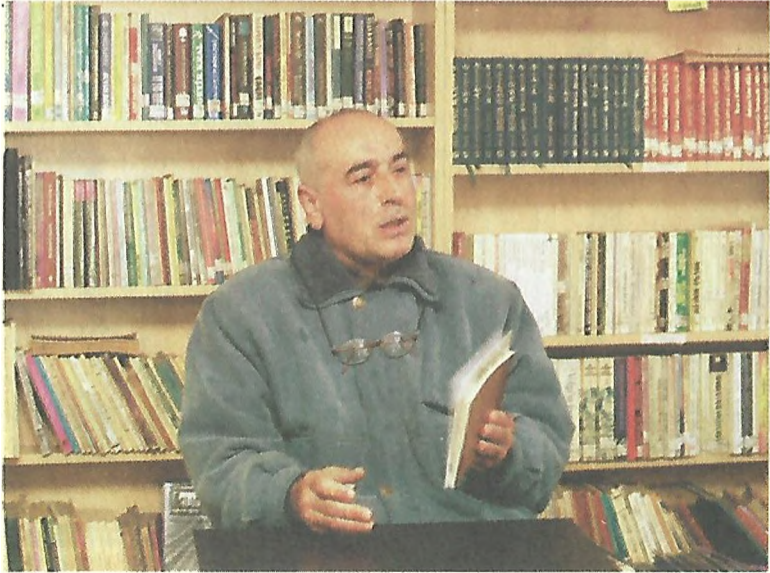
nitelikli bir çalışma elbette okurunu, seslendiğini bulacaktır diye avunuyoruz; bulmuyor. yalnızca bu konuda hazırlanacak bir antoloji, kitabı yayımlanan şairlerden daha “kalabalık” olacaktır.

pek çok şairi etkilemiş, pek çok şaire ilham vermiş; pek çok şairi, yazılarıyla, şiirleriyle beslemiş çok özel bir yazar **hayati baki** ve elbette **necati nesimi**... okumanın, bilmenin, sorgulamanın, estetiğin, inceliğin, erdemin önemini bizzat yaşayarak, örnek

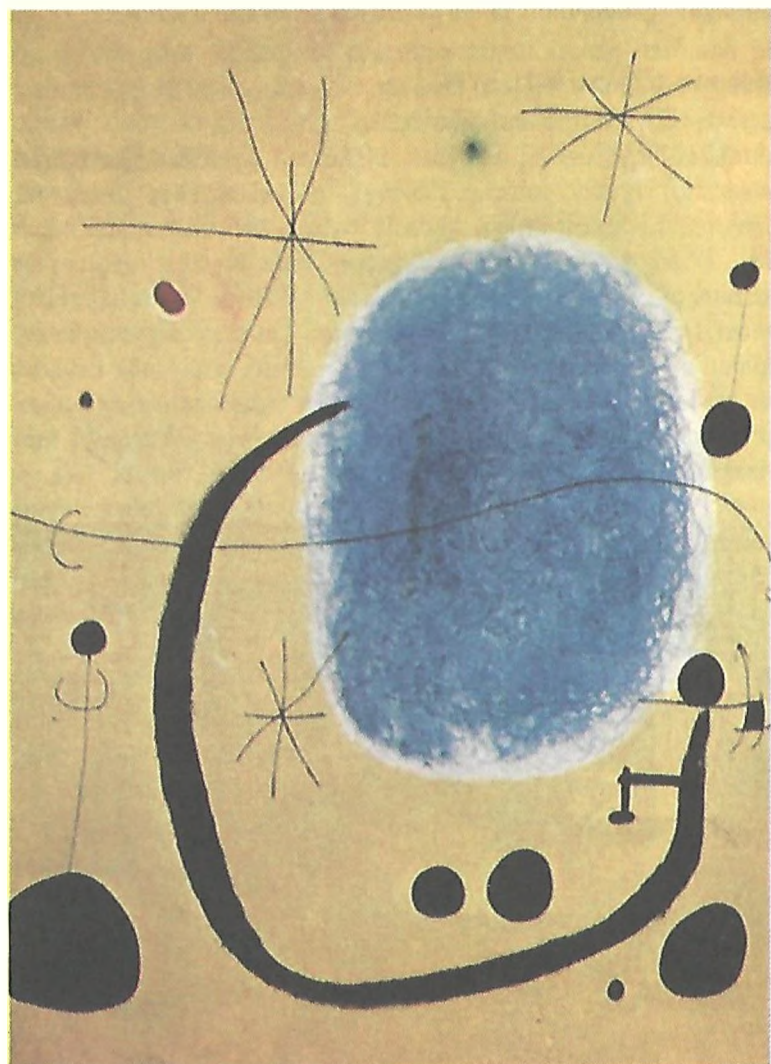
olarak gösterdi onu tanıyanlara... *nihilist, doğa ve hayvan dostu, tembellik hakkı savunucusu, alçakgönüllü, inatçı, öfkeli şairimden, bir editör ve şair adayı olarak pek çok şeyi öğrendiğimi ve onu tanıdığım için kendimi şanslı saydığımı bilmesini isterim.*

iyi ki varsın hayati baki, iyi ki...

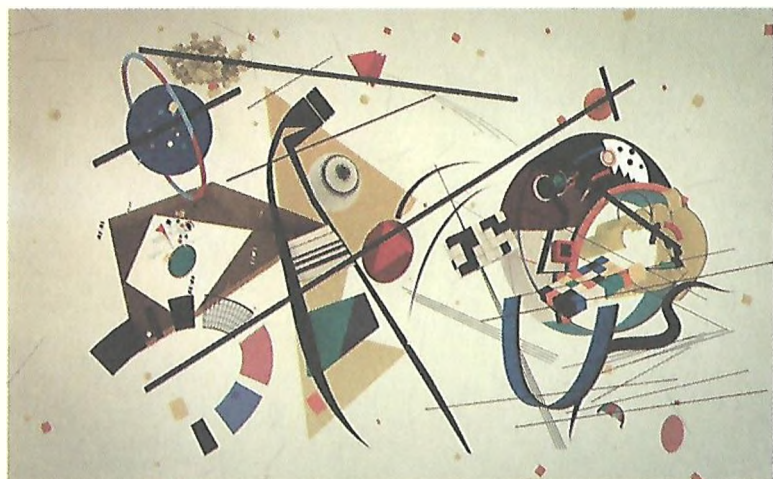
bilal kolbükten

hayati baki ankara ardıç kitabevinde konuşurken...

joan miró

kandinsky

braque

